

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

MILLISED INIMESED AVALDAVAD KOMMENTAARIUMIS
ARVAMUST JA MIKS
Bakalaureusetöö (4AP)

Kadri Raig
Juhendaja: Vallo Nuust, MA

Tartu
2007

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	4
1 TEOREETISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Mõistete seletus.....	6
1.2 Eestlaste internetikasutusest	6
1.3 Internet ja suhtlemisvõimalused	8
1.4 Internet ja demokraatia	9
1.5 Internet ja anonüümsus	10
1.6 Kokkuvõtte seminaritööst	11
1.6.1 Seminaritöö eesmärk, küsimused, teemavalik ja meetod	11
1.6.2 Seminaritöö tulemused – esile tõuseb EPL Online.....	12
1.6.3 Seminaritöö kokkuvõtte – EPL Online kommentaatorid vastutustundlikumad kui teistes portaalides.....	16
1.7 Uurimisküsimused	17
2 MEETOD JA VALIM	18
2.1 Artikkel Delfis	18
2.2 Ankeetküsitlus EPL Onlines	19
3 TULEMUSED JA ANALÜÜS.....	20
3.1 Esimese uurimuse tulemused.....	20
3.2 Teise uurimuse tulemused.....	24
3.2.1 Sotsiaal-demograafilised tunnused	24
3.2.2 Interneti kasutamine tööl ja vabal ajal	26
3.2.3 Kommenteerimise sagedus ning meelisteemad	29
3.2.4 Kanali valik.....	31
3.2.5 Mida kommenteeritakse ning milline on meelestatus.....	33
3.2.6 Identifitseerimisest ja anonüümsusest.....	34
4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	40
4.1 Anonüümsus vs demokraatia	40
4.2 Võimalused diskussiooniks kommentaariumites	41
4.3 Vastused uurimisküsimustele.....	42
4.4 Metoodika kriitika ja võimalikud edasiarendused	44
KOKKUVÕTE	46
SUMMARY	48
KASUTATUD KIRJANDUS.....	50

LISAD.....	52
Lisa 1.....	52
Lisa 2.....	54

SISSEJUHATUS

Täna sel päeval sõltub elu kvaliteet paljuski informatsiooni omamisest – üha tähtsamaks on muutunud infotehnoloogia osa meie igapäevases elus. Ilmselt ei kujutaks paljud tänapäeval ilma arvutita elu ettegi, kuigi veel vaid viisteist aastat tagasi said inimesed suurepäraselt oma töö- ja kooliasjad suures osas käsitsi valmis tehtud.

Samuti on tänapäeva kiire elutempo juures suur osa isiklikust suhtlusest internetti kolinud, sõpradega suheldakse näost-näku kokkusaamise asemel MSNis, Skype's, Orkutis ja kindlasti veel paljudes kanalites. Reaalse elu kolimisega virtuaalmaailma otsitakse ja leitaksegi internetist ka gruppe, kuhu kuuluda ning sõpru, kes mõnikord muutuvad virtuaalsetest sõpradest reaalseteks sõpradeks.

Ka uudised on märkimisväärses osas internetti kolinud ja kuigi traditsiooniline meedia – ajaleht, televisioon, raadio – ei ole kusagile kadunud, võtab nende kõrval ja sageli ka otse nende ees koha sisse internet. Kõige rohkem on internet autori arvates „ohuks“ trükimeediale, viimane tegeleb aga agaralt ohuteguri kasuteguriks muutmisega. Ajalehed arendavad oma internetikeskkondi – tihti seotakse paberkandjal leht veebiväljaandega suures osas, samas antakse veebilehega ka lisaväärtust näiteks tuues paberlehes ära intervjuu lühendatud variant ning lisatakse viide, et täismahus intervjuud saab veebist lugeda. Samuti annab internet hulgaliselt võimalusi ajalehte edasi arendada – kasutades veebikeskkonnas lihtsalt läbi viidavaid küsitlusi ning reaalajas intervjuusid aktuaalsetel teemadel. Samuti saavad lugejad veebikeskkonnas läbi kommentaaride kergesti tagasisidet anda.

Antud bakalaureusetöö teemaks on kommenteerimine ning kommentaatorid Eesti veebikeskkonnas. Uurimust ajendasid teostama seminaritöös vastuseta jäänud küsimused ning selle käigus tekkinud uued küsimused.

Käesolevas bakalaureusetöös on kasutatud kahte meetodit – esmalt kirjutati provotseeriv artikkel Delfis¹, kus ärgitati kommentaatoreid esitatud küsimustele vastama. Teisena

¹ Vt lisa 1

avaldati Eesti Päevaleht Online lehel ankeetküsitlus².

Käesolev bakalaureusetöö on jagatud nelja suuremasse peatükki.

Esimeses peatükis annab autor ülevaate teooriast, analoogsetel teemadel kirjutatud uurimustest ja eelnevalt kirjutatud seminaritööst. Samuti tuuakse esimeses peatükis välja bakalaureusetöö põhilised uurimisküsimused.

Teises peatükis keskendub autor metoodikale ning valimile.

Kolmandas peatükis tuuakse ära mõlema uuringu tulemused ning püütakse neid analüüsida.

Viimases peatükis räägitakse lühidalt sellest, kuidas mõjutab anonüümsus demokraatiat ning antakse soovitused selle kohta, kuidas soodustada diskussiooni tekkimist kommentaariumis. Samuti tuuakse ära vastused uurimusküsimustele ning pakutakse välja võimalusi, kuidas antud teema uurimisega edasi tegelda.

Täna käesoleva bakalaureusetöö valmimisele kaasa aidanud isikuid: EPL Onlinest Aivar Pau ning Delfist Vilja Kiisler. Samuti tahaksin tänada kõiki õppejõude, kellelt saadud teadmiste abil töö valmis kirjutati ning loomulikult juhendaja Vallo Nuusti täpselt paraja suunamise, aga enda mõtete mitte lämmatamise eest.

² Vt lisa 2

1 TEOREETISED LÄHTEKOHAD

1.1 Mõistete seletus

Järgnevalt on ära toodud töös kasutatavate mõistete lühiseletused.

- **Kommentaar:** antud töö kontekstis tähendab see postitust lugeja poolt mingi konkreetse artikli kohta.
- **Kommentaarium:** ÕSis sõna ei leidu, kuid vähemalt Eesti internetimaastikul on väljend koha kindlalt sisse võtnud. See tähendab virtuaalset paika, kus inimesed (kommentaatorid) mingil teemal sõna võtta saavad. Eestis asub kommentaarium enamasti veebiväljaannete artiklite juures.
- **Kommentaator: kommenteerija³, kommar,** antud töö raames inimene, kes internetis erinevate teemade kohta arvamust avaldab. Kommentaatorite alla ei loeta antud uurimuses artiklite autoreid, kuigi ka nemad arvamust avaldavad.
- **Püsikommentaator:** käesoleva bakalaureusetöö raames loetakse püsikommentaatoriks inimene, kes on ühe ja sama nime alt vähemalt kolm kommentaari kirjutanud.
- **Alias: kasutajanimi, pseudonüüm.** Antud uurimuses nimi, mille all inimene kommentaariumis sõna võtab.

1.2 Eestlaste internetikasutusest

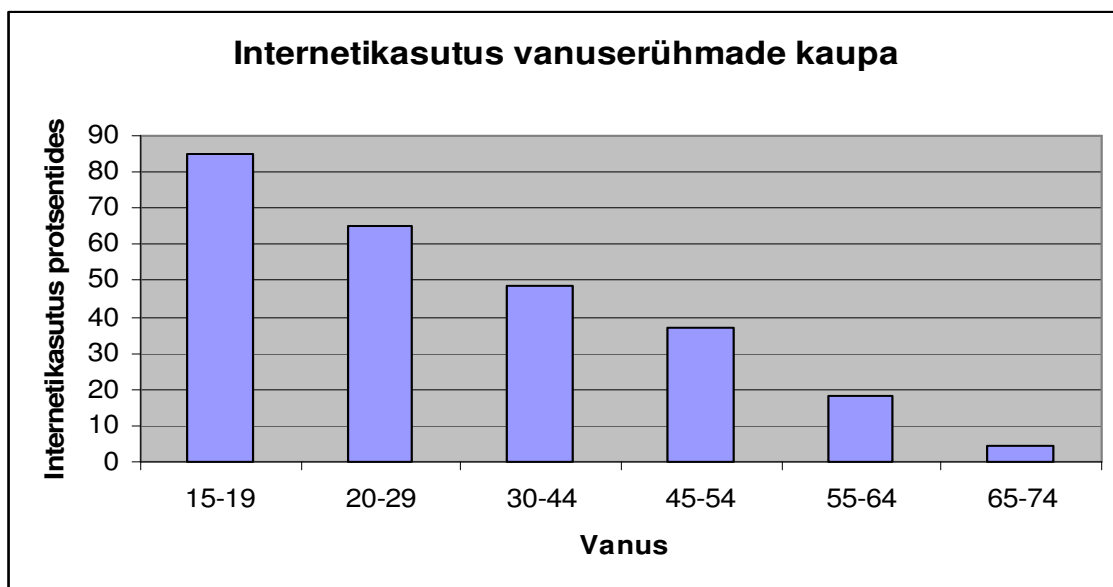
Internet on tänapäeval sama iseenesest mõistetav meedium, kui paarkümmend aastat tagasi raadio. Samuti on ilmselt selge see, et väga paljud inimesed suhtlevad nii oma reaalse elu sõpradega interneti kaudu, olgu selleks põhjuseks siis liiga pikk distants või ajapuudus, lisaks saadakse interneti kaudu vahel ka uute inimestega tuttavaks ning mõnikord ei isegi ei tutvuta vaid nauditakse lihtsalt võõraste inimestega suhtlemist täieliku anonüümsuse loori all.

Teemakohased uurimused on välja selgitanud, et internetis aja veetmise peamised

³ Erelt, Leemets, Mäearu, Raadik, 2001

põhjused on sõpruse otsimine ning infovahetus⁴. Matei on öelnud, et põhiliselt muudab internet mõned asjad, mida me niigi teeme lihtsamaks ning annab võimaluse teha teisi asju, mida me samuti teha tahaksime⁵. Seega on internet vaid vahendiks, sest kui seda ei oleks, leiaksid inimesed samade tegevuste teostamiseks lihtsalt muud võimalused.

Eestis kasutab uurimuse „Mina. Maailm. Meedia“ kohaselt internetti 43% kogu elanikkonnast⁶. Vanuserühmiti erineb internetikasutus märkimisväärselt palju – tulemused on toodud ära alljärgnevas tabelis. Info joonise 1 koostamiseks pärineb samuti uuringust „Mina. Maailm. Meedia.“

Joonis 1

Samuti sõltub eelpoolmainitud uuringu tulemustest lähtuvalt internetikasutus haridustasemest: Alg- ja põhiharidusega inimestest kasutab internetti 31%, keskkharidusega inimestest 38,5% ja kõrgharidusega inimestest tervelt 69% inimestest⁷.

4 Ridings, Gefen 2004

5 Matei, 2005

6 Kalmus, Lauristin, Pruulmann-Vengerfeldt, 2004

7 Kalmus, Lauristin, Pruulmann-Vengerfeldt, 2004

1.3 Internet ja suhtlemisvõimalused

Käesoleva töö uurimisobjektiks on Eesti veebilehtedel asetsevad kommentaariumid. Kommentaariumitest sellisel kujul nagu nad hetkel Eestis eksisteerivad pole varem uurimusi kirjutatud lihtsal põhjusel – välismaa ajalehtede juures artiklite kommenteerimisvõimalus enamasti lihtsalt puudub. Muidugi on ka erandeid, näiteks veebipõhine ajaleht GuardianUnlimited⁸, kuid ka seal peab kommenteeritud artiklite nägemiseks eraldi lehele minema ning avalehel ei ole ühtki kommentaari näha. Konkreetselt artiklite kommenteerimise alternatiivina on seal *chat-roomid*⁹, eraldi *message boardid*¹⁰ või *newsgroupid*, kus siis erinevaid teemasid arutada saab. Nendest on tehtud ka hulgaliselt uurimusi erinevate nurkade alt. Päris üks-üheselt ei saa neid Eesti mõistes kommentaariumitega võrrelda, kuid ühiseid jooni leidub palju. Ka Eestis on loomulikult olemas hulgaliselt erinevaid foorumeid ja kohti, kus teatav ühine grupp oma arvamust avaldab. Ülesehitusi ja suunitlusi on neil mitmeid. On olemas reaalses elus eksisteerivate sõpruskondade virtuaalseid kohtumispaiku¹¹, erinevaid huvigruppe, kus just konkreetsetel teemadel arutleda saab¹² ning lehti, kus saab analoogselt online-ajalehtede kommentaariumitega sarnastel teemadel arutleda, kuid palju väiksemas ning autorite enda sõnul mõistlikumas keskkonnas¹³. Lisaks on muidugi nii Eestis, kui igal pool mujal levinud suhtlusviisiks e-kirjade saatmine. Veel on olemas erinevad *messengerid*¹⁴, mis võimaldavad teatud hulga inimestega reaalaajas suhelda. Samuti on uuema aja leiutiseks *Skype*, mis võimaldab ka telefonikõnesid oma sõpradega läbi interneti.

8 <http://www.guardian.co.uk>

9 Näiteks: <http://groups.google.com/>, <http://www.jobbankusa.com/newsgrou.html>

10 Näiteks: <http://www.thesun.co.uk/portal/site/mysun/menuitem.16be892ae5a13bfd6f1337beace4cff8>, <http://p067.ezboard.com/bdenverpostnews>, <http://www.stuttgarter-zeitung.de/stz/page/detail.php/1311296>

11 <http://verinepastakas.blogspot.com>

12 www.kodutud.com, <http://foorum.usk.ee/>, <http://www.fantaasia.ee/foorum/>

13 www.elfikelder.eu

14 Näiteks: www.msn.com, <http://www.yahoo.com>

1.4 Internet ja demokraatia

Internetti peetakse demokraatseimaks meediumiks, kuna see muudab läbi oma tehnilise ülesehituse inimesed võrdseks ning toob nad ühte virtuaalruumi¹⁵.

Eestis on palju räägitud e-demokraatiast. E-valimised on toimunud juba kohalike omavalitsuste valimistel, sellest aastast on meil olemas ka Riigikogu valimiste kogemus e-valimiste näol – kokku loeti e-hääli 30243¹⁶, mis on alguse kohta autori arvates päris hea tulemus. Samas kui valimised oleksid vaid internetis toimunudki, siis põhilised hääletasaajad oleksid olnud parempoolsed erakonnad ning kokkuvõttes teiseks tulnud Keskerakond oleks saanud vaid 10% häälest. Seega ei esinda internetis hääletanud veel kindlasti kogu rahva tahet ning kogu hääletamise internetti üle viimine ei ole vähemalt lähitulevikus veel mõeldav.

Ka on Eestis igal vallas seadusest tulenev kohustus veebilehe pidamiseks, tõsi küll mitte iga vald ei kasuta seda võimalust oma inimestega kahepoolse kommunikatsiooni loomiseks. Erandeid, mis lähitulevikus pigem reeglilik võiks saada, siiski on – näiteks Rae vallas on igal kodanikul võimalus foorumis¹⁷ sõna võtta ning „paljud probleemid, mida lahendada tõusetuvad foorumist ja saab kiiresti reageerida.“¹⁸

Samas on küllalt materjali tõestamaks, et internetis saab sõnavabadust piirata ning et mõne isiku arvamust kuulatakse teiste omast rohkem¹⁹. Sõnavabaduse piiramise alla käivad vähemalt mõnede internetis sõna võtjate arvamuse järgi ka kõikvõimalikud nõuded registreerimiseks. Tegelikult ütleb põhiseadus järgnevat:

§ 45. Igäihel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Seda õigust võib seadus piirata avaliku korra, kõlbluse, teiste inimeste õiguste ja vabaduste, tervise, au ning hea nime kaitseks. Seadus võib seda õigust piirata ka riigi ja kohalike omavalitsuste teenistujatel neile ameti tõttu teatavaks saanud riigi- või ärisaladuse või konfidentsiaalsena saadud informatsiooni ning teiste inimeste perekonna- ja eraelu kaitseks, samuti õigusemõistmise huvides²⁰.

15 Hauben: Matei 2005 kaudu

16 <http://www.valimised.ee/>

17 <http://www.raekodanik.ee/>

18 http://www.ega.ee/public/RaivoUukkivi_Kodanike_kaasam_koh_omaval.ppt#6

19 Seabrook, Deeper: Matei 2005 kaudu

20 <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=633949>

Seega on tegelikult riigil täiesti olemas õigus piirata sõnavõtte internetis, kus halvustatakse teisi inimesi või lihtsalt kasutatakse ebasobivaid väljendeid ilma, et seda sõnavabaduse piiramiseks nimetada saaks. Sõnavabadus ei ole seadusest tulenevalt ülim vabadus, mida ilma mööndusteta rakendada peaks. Samuti on iga veebilehe haldajal õigus nõuda lehel arvamuse avaldamiseks eelnevalt sisse logimist ning näiteks Eesti Päevaleht²¹ seda kuni viimase ajani ka tegi.

1.5 Internet ja anonüümsus

On tekkinud omamoodi loogiline paradoks – samal ajal kui tavakodanikud otsivad internetist privaatsust ning võimalust anonüümsus säilitada kasutavad äriühingud infotehnoloogia võimalusi hoopis andmebaaside koostamiseks²².

Täielik anonüümsus internetis on erialases kirjanduses kogunud hulgaliselt poolt – ja vastuargumente. Teich ja teised on öelnud, et tegelikult peaks iga diskussioon anonüümse kommenteerimise plusside ja miinuste üle algama väitega, et „anonüümne kommunikatsioon on moraalselt neutraalne“²³. Ühelt poolt julgustab võimalus osaleda online vestlustes anonüümsena inimesi, kes tavaelus võivad olla sotsiaalselt, rassiliselt või sooliselt diskrimineeritud autentsemale dialoogile,²⁴ grupid, kes on reaalses elus vähemuses ning allasurutud saavad internetis oma arvamust kartuseta avaldada²⁵. samuti vähendab anonüümsus esmamuljete mõju²⁶ ning kaob ära füüsilise meeldivuse aspekt.

Teisalt on anonüümsusel loomulikult ka oma varjuküljed. Anonüümselt mõtteid avaldavad inimesed võivad tunda, et neil on sellega seoses suurem vabadus öelda, mis pähe tuleb ja vähem vastutust oma väljaütlemiste ees.²⁷ See võib põhjustada aga selle, et inimesed kirjutavad internetti häbematusi, mida nad reaalses elus kunagi ei ütleks. Samas arvatakse, et kui moderaatorid vähendavad keskkonnas eetilist piiri ületavaid arvamusi (internetikeeles nn läbu), siis see julgustab inimesi diskussioonist osa

21 http://www.epl.ee/?lk_id=1000

22 Samoriski: Matei 2005 kaudu

23 Teich, Frankel, Kling, Lee: Scott 2004 kaudu

24 Turkle: Matei 2005 kaudu

25 Bames: Scott 2004 kaudu

26 Hauben: Matei 2005 kaudu

27 Bames: Scott 2004 kaudu

võtma²⁸.

Tegelikult on anonüümsus internetis suhteline mõiste. Süsteemioperaatorid ning teenusepakkujad on enamasti suutelised anonüümse kommentaari allika identifitseerima²⁹. IP aadressi järgi ei ole küll võimalik tuvastada konkreetset inimest, kes kommentaari kirjutamise hetkel arvuti taga istus, kuid arvuti asukoha leidmine on küll täiesti võimalik.

Eksisteerib võimalus jääda anonüümseks ja samas siiski ka online keskkonnas (alternatiivset) identiteeti omada³⁰. Pseudonüümi kasutamine on hea võimalus, kui soovitakse oma reaalse elu isik saladuses hoida, kuid internetikeskkonnas teatav kuulsus luua. Seabrooki ja Deeperi sõnul on suuresti seotud siiski iseendale tähelepanu tõmbamisega.³¹ Veel arvatakse, et internet meelitab sõna võtma eelkõige oma suure auditooriumiga³².

Sooviga anonüümseks jääda mõnevõrra vastuolus on teadmine, et internetis juhuslikult kohtuvad inimesed tunnevad end siiski osakesena grupist³³ – nad tunnevad teatavad sidet enda ja kogukonna vahel ning külastavad veebilehte tihti³⁴.

1.6 Kokkuvõte seminaritööst

1.6.1 Seminaritöö eesmärk, küsimused, teemavalik ja meetod³⁵

Seminaritöö eesmärgiks oli uurida kolme internetikommentaariumi: Postimees Online, Eesti Päevaleht Online ja Delfi kommentaatoreid ning kommentaare. Uurimuses püüdsin leida vastust küsimustele a) Millised on erinevate kommentaariumide keskmised kasutajad – kas on tegemist püsikommentaatoritega, kuidas suhtutakse ühiskonda ja teistesse inimestesse, kas jäädakse kindlaks ainult oma arvamusele või arvestatakse ka teiste mõtetega? Kas

28 Nonnecke, Preece: Wise, Hamman, Thorson 2006 kaudu

29 Scott, 2004

30 Scott, 2004

31 Seabrook, Deeper: Matei 2005 kaudu

32 Chiger: Scott 2004 kaudu

33 Figallo: Ridings, Gefen 2004 kaudu

34 Hiltz, Wellman: Ridings, Gefen 2004 kaudu

35 Raig, 2007

kasutatakse korrektset kirjakeelt? b) Lähtuvalt eelmisest küsimusest – kas on võimalik koostada internetikommentaatorite tüpoloogiat? Kas erinevad tüübid joonistuvad selgelt välja?

Analüüsitavad kommentaarid olid kirjutatud artiklitele, mis ilmusid 7-14 juunil 2006 seoses Hollandi suursaadiku Eestist varem lahkumise skandaaliga ning lõplikus valimis analüüsiti ainult püsikommentaatorite poolt kirjutatud kommentaare. Analüüsitavateks osutusid 59 kommentaari Postimees Onlinest, 224 kommentaari Eesti Päevaleht Onlinest ja 65 kommentaari Delfist. Kaasus sai valitud, kuna sel on mitmeid aktuaalseid jooni – rahvusvahelisus, teema delikaatsus, tegemist on sallivust ning vähemusi puudutava probleemiga ning just sääraseid teemasid pälvivad autori tähelepanekute kohaselt Eesti kommentaariumites palju poolt- ja vastuargumente.

Meetodiks kasutati seminaritöös tekstianalüüsi, milles võeti kategoorilisel skaalal suured kategooriad ning hinnati iga kommentaari etteantud kriteeriumite põhjal. Algsest plaanist kõik kommentaarid mustvalgelt paika panna ei tulnud kahjuks midagi välja ning mõnele kategooriale tuli lisada variant „ei ole võimalik määrata“ või „neutraalne“. Samuti tuleb möönda tõika, et mõnes kategoorias võib isiklik arvamus tulemusi mõjutada ning tegu ei ole üheselt objektiivse näitajaga. Samas on jällegi kõik kommentaarid ühe inimese poolt hinnatud nii, et kanalite vahelisi tulemusi ei peaks subjektiivsus mitte kuidagi mõjutama.

Antud meetod ei olnud kindlasti internetikommentaatorite ning kommenteerimise kanalite analüüsimiseks ideaalne, kuid esmase ülevaate sellest, millised on erinevused kanalite vahel ning millised kommentaatorid üldse olemas on andis see siiski.

1.6.2 Seminaritöö tulemused – esile tõuseb EPL Online³⁶

▪ Püsikommentaator – juhuslik kommentaator

Püsikommentaatoriks luges autor antud uurimuse raames inimese, kes on ühe aliase alt antud teema raames vähemalt kolm kommentaari kirjutanud. Tulemustest lähtuvalt sõltub püsikommentaatorite suhteline arv portaali eripärast.

EPLis, mis on valimist ainuke veebileht, kus artikleid kommenteerimaks tuleb end kõigepealt kasutajaks registreerida, on püsikommentaatorite poolt kirjutatud

³⁶ Raig, 2007

kommentaari osatähtsus kõigist kommentaaridest lausa 61,7%. Tegelikult on EPLis püsikommentaatorite osakaal ilmselt veel suuremgi, kuid antud teema raames oli 3 ja enam kommentaari kirjutanud just selline protsent kommentaatoreid.

Postimehes oli antud teema kohta püsikommentaatorite poolt kirjutatud 10,1% ja Delfis oli 3 ja enam korda sõna võtnute osakaal 18,7% . Püsikommentaatorite väikest osakaalu Postimehes ja Delfis võib põhjendada sellega, et seal ei pea end registreerima ning kommentaari kirjutamine on väga lihtne. Samuti mõjutab püsikommentaatorite arvu antud uurimuse juures kindlasti see, et kui EPLi kommentaatorid kirjutavad ilmselt kõik oma kommentaarid ühe kasutajanime alt, siis Postimehes ja Delfis on ühel inimesel väga lihtne kommentaare erinevate aliaste alt kirjutada.

Üldises plaanis tekib veel üks põnev liigitus – sõltumata kanalist on olemas kaht tüüpi kommentaatorid 1) identifitseerib end alati, tahab oma kohalolu näidata, isegi kui teisi kommenteerib leiab siiski võimaluse oma kohalolust märku anda. 2) sellised kommentaatorid, kes küll võib-olla kogu aeg kohal on, kuid keda isegi aliasega identifitseerimine ei huvita.

▪ **Sisuline – sisuta kommentaar**

Sisuliseks loeti kommentaar, kus oli probleemi analüüsitud või argumenteerivalt kritiseeritud, esitati täiendavat informatsiooni, esitati küsimusi, mis aitavad probleemiga sügavuti minna.

Selgus, et suur osa kommentaatoreid ei vaevu oma arvamust eriti põhjendada või kirjutavad suisa teemast mööda. Samuti on olemas teatud liik inimesi, kes korrutavad mitmes kommentaaris sõna-sõnalt sama juttu, kusjuures antud kommentaar lisatakse erinevatesse teemadesse. Veel on tähelepanu vääriv, et kui artikli autor on üldsusele tuntud isik, siis käivad paljud kommentaarid ka autori kui isiku pihta. Samuti kirjutatakse hulk kommentaare ainult pealkirjale tuginedes ning on ka selliseid kommentaare, mis ei lähe kokku ei artikli, pealkirja, autori ega ka eelnevate kommentaaridega.

Tulemustest lähtuvalt on ülekaalukalt kõige sisulisem kommentaarium EPL Online kommentaarium 28,6% sisuliste kommentaaridega. Põhjuseks eeldatavasti see, et EPLis vaid registreerunud kasutajad sõna võtta saavad ning paari sõna kirjutamiseks ei viitsita end sisse logimisega vaevata.

Delfis ja Postimehes on asi lihtsam – registreerima ei pea ja kommentaari saab suurema vaevata üles täheldatud. Samas võib asjalike kommentaaride suuremat

protsenti mõjutada ka see, et EPL kustutab sobimatud kommentaarid lihtsalt ära. Ka Delfi ja Postimees jätavad endale õiguse sobimatuid kommentaare kustutada, kuid nendes portaalides kontrollitakse kommentaare alles siis, kui lugejad toimetajale ebasobivast kommentaarist vastava nupukese abil iga kommentaari all teada annavad.

▪ **Solist – meeskonnamängija**

Meeskonnamängijaks loeti kõik kommentaarid, kus kommenteeritakse teisi sõnavõtjaid ja nende kommentaare. Ülejäänud loeti solistideks.

Tuginedes tulemustele erineb Eesti Päevalehe kommentaator Delfi ja Postimehe kommentaatoritest. Nii Postimehes, kui ka Delfis on umbes 60% kommentaatoritest solistid ja 40% meeskonnamängijad. Eesti Päevalehe kommentaariumis on asi rohkem, kui vastupidine – tervelt 68,3% kommentaatoritest on meeskonnamängijad ning 31,7% siis vastavalt solistid. Põhjus peitub jällegi selles, et EPLis on suur roll püsikommentaatoritel, kes üksteist juba mingil määral tunnevad ning seega sageli üksteise poole pöörduvad. Delfis ja PMis on püsikommentaatorite osatähtsus väiksem ning seega on foorumis sõnavõtjad omavahel ilmselt võõrad ning sellest johtuvalt ka ei pöördu üksteise poole. Lisaks võtavad inimesed seal vaid ühe korra sõna ning hiljem ei loegi, mida neile vastuseks kirjutatud on – seega ei teki ka dialoogi.

Julgen öelda, et Eesti Päevalehe kommentaariumis on tegu pigem diskussiooniga, milles osavõtjad üksteise argumente ümber püüavad lükata või toetada, hiljem oma ehk segaseks jäänud kommentaare selgitada ja täiendada ning teiste osalejate käest nende kommentaaridele selgitusi küsivad. Delfis ja Postimees Online kommentaariumis on dialoogi vähem märgata, tegemist on pigem mitme paralleelselt jooksva monoloogiga.

▪ **Optimist-tasakaalustaja – totaalne pessimist**

Nagu tulemustest selgub, siis antud kategooria ei täitnud oma rolli piisavalt hästi, sest suurt hulka kommentaare ei olnud võimalik kummassegi algsesse kategooriasse määrata ning tuli kasutusele võtta veel kolmas kategooria – ei väljendu.

Tulemustest võib järeldada, et enamus kommentaatoreid on suhteliselt neutraalse suhtumisega, või kui mitte just neutraalse, siis mitmekülgse – kui kommentaaris leidis pisut negatiivsust kuid ka pisut positiivsust.

Taas kord võib omavahel võrrelda Postimees Online ning Delfit, optimismi-

tasakaalustamist leidsin neis vastavalt 5,1% Postimehes ning 8,3% Delfis ning totaalset pessimismi 20,3% Postimehes ning 19,7% Delfis. Nagu näha, siis on maailma pessimistlikult nägevaid inimesi nende kommentaatorite hulgas tunduvalt rohkem.

Eesti Päevalehe kommentaariumis seevastu on optimiste-tasakaalustajaid totaalsetest pessimistidest rohkem – vastavalt 8,5% ja 4,9%.

Asja juures on põnev see, et optimist-tasakaalustajaid ei ole Eesti Päevalehe kommentaatorite hulgas tegelikult protsentuaalselt märkimisväärselt rohkem, vaid totaalseid pessimiste on vähem.

▪ **Haritud – harimata**

Harituks loeti kommentaar, kus kasutatakse korrektset grammatikat ja kirjavahemärke, tsiteeritakse klassikuid, viidatakse allikatele.

Ka selle kategooria all ei olnud võimalik ainult kahest jaotust teha – kõik kommentaarid, mis olid kirjutatud korrektses keeles, aga mõni teine harituks olemise tingimus jäi täitmata lisati kategooriasse „vahepealne“.

Tegelikult peab selle kategooria all eraldi vaatama haritute ja harimatute osakaalu. Haritute osakaalud on tegelikult üsna sarnased – Postimehes 11,9%, Eesti Päevalehes 16,9% ja Delfis 15,3%. Kahjuks on need siiski väga väikesed protsendid, mis näitavad, et tõsist diskussiooni – näidete ja argumentidega – veel suures osas ei esine.

Vahe tuleb aga sisse kui hakata vaatama harimatute osakaalu. Siin saab taas esile tõsta Eesti Päevalehte, kus harimatuid vähemalt antud teema lõikes vähem on, kui kahes teises kommentaariumis. Postimehes lugesin harimatuteks 37,3% kommentaaridest, Delfis 36,3% ning Eesti Päevalehes vaid 15,2% kommentaaridest.

▪ **Tolerantne – ebatolerantne kommentaar**

Ka selle kategooria all ei suutnud ma kahjuks kõiki kommentaare kaheks liigitada vaid pidin lisama kategooria „neutraalne“. Ka selles kategoorias tuleb vaadelda eraldi tolerantseid ja ebatolerantseid kommentaatoreid, sest kuigi need vastanduvad üksteisele on tänu „neutraalne“ kategooriale võimalik, et rohkemate tolerantsete kommentaatorite olemasolu tingimata vähemaid ebatolerantseid kommentaatoreid ei tähenda.

Tolerantseid kommentaatoreid on enim Postimehes (28,8%), järgnevad Eesti Päevaleht (18,8%) ja Delfi (13,7%). See on mõnevõrra üllatav tulemus, sest igas

eelmises kategoorias on just Eesti Päevaleht teistest selgelt eristunud ning seega eeldasin, et just seal on kõige rohkem tolerantseid kommentaatoreid. Tulemused räägivad aga oma keelt.

Ebatolerantseid kommentaatoreid see-eest on aga kõige vähem siiski just Eesti Päevalehes (vaid 9,8%), järgnevad Delfi (28%) ja Postimees (33,9%).

Võib-olla on Eesti Päevalehe lugejaskond pisut rohkem välja arenenud arvamusega ning seepärast ongi tolerantseid kommentaare vähem, et inimesed seal oma kindlal seisukohal on. Samas on seal ju ebatolerantseid kommentaatoreid ülivähe, ilmselt ei ole siis tegu täiesti kinniste kommentaatoritega vaid pigem inimestega, kes on küll oma kindlal arvamusel, kuid lasevad ka teistel hingata ja olla.

1.6.3 Seminaritöö kokkuvõte – EPL Online kommentaatorid vastutustundlikumad kui teistes portaalides³⁷

Kokkuvõttes selgus uurimusest, et teiste seast tõuseb esile Eesti Päevalehe kommentaarium.

Arvestades seda, et traditsiooniliselt on üheks pressis ülesannetest olnud ühtsustunde loomine, mida saavutatakse läbi turuplatsi funktsiooni³⁸, siis usun, et Eesti Päevalehe kommentaariumit võib võrrelda pigem külapoega, kus kõik kõiki tunnevad ja üksteise kohta on juba kindel arvamus olemas. Oma arvamust avaldatakse suhteliselt julgelt ja seda ka põhjendatakse. Samas Delfi ja Postimehe kommentaariumid on tõepoolest nagu suure linna turuplatsid, kus keegi kedagi õieti ei tunne, kuigi vahel satutakse ka mõne tuttavaga kokku. Suurt juttu ei tehta, pigem öeldakse möödaminnes oma arvamus välja, seda eriti põhjendada ei viitsita ja pole tarviski, sest ilmselt ei kohtuta samade inimestega enam iial.

Külapoe efekt tagab võrreldes suure linna turuplatsiga ka selle, et inimesed tunnevad oma sõnade ees vastutust – seega proovitakse endast ka paremat muljet jätta ning minu arvates just see tagabki sisulisemad, haritumad, optimistlikumad ning kuigi mitte kõige tolerantsemad siis ikkagi kõige vähem ebatolerantsed kommentaarid.

³⁷ Raig, 2007

³⁸ Engebretsen, 2006

1.7 Uurimisküsimused

Käesolevas bakalaureusetöös püüab autor leida vastuseid järgnevatele küsimustele:

- 1) Millised inimesed kommentaariumites kommenteerivad? Alamküsimustena otsitakse vastust järgnevatele punktidele:
 - Mis soost on kommenteerijad?
 - Milline on kommentaatorite vanuseline koosseis?
 - Millise haridustasemega kommentaatorid valdavalt on?
 - Kui palju kasutatakse üldse internetti ja kui palju tehakse seda oma töö ajal?
 - Kas soovitakse anonüümseks jääda? Kui siis miks?
- 2) Miks kommentaariumis arvamust avaldatakse? Süvitsi minemiseks otsitakse vastust ka järgnevatele küsimustele:
 - Mille järgi valitakse kanal kommenteerimiseks?
 - Miks üldse kommenteeritakse?
 - Miks on kommentaariumites valdavalt negatiivne õhkkond?
 - Kas kommentaatorid ise peavad meeleolusid kommentaariumis negatiivseks?

2 MEETOD JA VALIM

2.1 Artikkel Delfis

Autor kirjutas kommenteerimisest seminaritööd kokku võtva ning kergelt provotseeriva artikli, mis avaldati Delfi arvamusrubriigis 3. aprillil 2007 aastal. Artikli eesmärgiks oli uurida välja, mida kommentaatorid ise oma tegevusest arvavad. See ei ole sugugi esimene artikkel, mis analoogsel teemal kirjutatud on, asja uurides selgub, et kommenteerimise teemadel on muret tundnud teiste hulgas näiteks Margus Lepa³⁹, Vadim Belobrovtsev⁴⁰ ja Kaarel Tarand⁴¹.

Loomulikult leiab palju põhjendusi kommenteerimiseks ja vastuväiteid oma nimede avalikustamiseks ka neile artiklitele kirjutatud kommentaaridest, kuid et antud uurimuse huviks olid kindlad küsimused, oli ikkagi vajalik kirjutada järjekordne artikkel kommenteerimisest.

Meetodi valikul aitas kaasa 2004 aastal kirjutatud artikkel „Virtual Community Attraction: Why People Hang Out Online“⁴² kus autorid küsivad e-maili teel avatud küsimuse – miks osalevad inimesed Useneti uudisgruppides. Kuna käesoleva töö uurimisobjektiks on kommentaarium, kus suur osa inimesi oma e-maili aadressi ei avalda kohandas autor meetodi Eesti oludele ümber ja küsis artiklis, millele võis selle provotseeriva iseloomu tõttu suhteliselt suurt kommentaaride hulka loota, samuti otse kommentaatorite käest kolm huvi pakkuvat küsimust:

- Miks on enamus kommentaare negatiivsed?
- Miks avaldada oma arvamust just internetis?
- Miks soovitakse anonüümseks jääda?

Artikkel kogus 227 kommentaari – nii toetavaid ja mõistlikke kui maha tegevaid ja lahmivaid. Paljudes kommentaarides vastati esitatud küsimustele (osaliselt).

³⁹Margus Lepa: Tutvumine kommentaatoriga
<http://www.delfi.ee/archive/article.php?id=14507808&categoryID=9738762&ndate=1165549846> (aprill, 2007)

⁴⁰ Vadim Belobrovtsev: Kommentaarid ahju <http://www.epl.ee/?artikkel=304670> (aprill, 2007)

⁴¹ Kaarel Tarand: Need neetud kommentaarid <http://www.epl.ee/artikkel/304335> (aprill 2007)

⁴² Ridings, Gefen 2004

Kommentaare ei analüüsita käesolevas töös kontentanalüüsi kaudu vaid kommentaaridest otsitaksegi analoogselt Ridingsi ja Gefeni eelpoolmainitud uurimusele otseselt vastuseid artiklis püstitatud küsimustele.

2.2 Ankeetküsitlus EPL Online

Teise uurimuse eesmärgiks oli teada saada, kes need inimesed on, kes kommenteerivad, kui palju kasutavad kommentaatorid interneti isiklikel eesmärkidel töö ajal, mille järgi valivad nad kanalid kommenteerimiseks ning mida nad arvavad anonüümsusest ja identifitseerimisest. Algselt oli eesmärgiks ka kontakti saamine kommentaatoritega, et seejärel süvaintervjuud läbi viia, kuid töö käigus selgus, et sel pole mõtet – erinevaid kommentaatoreid on palju ja paari intervjuu põhjal ei saaks mingeid tõele vastavaid üldistusi teha.

Meetodiks sai valitud ankeetküsitlus, kuna see võimaldab suhteliselt lühikese aja jooksul suhteliselt paljude inimeste käest vastuseid saada.

Ankeetküsitlus asetses 6 päeva jooksul (3 – 8 aprill) Eesti Päevaleht Online lehel pealkirjaga „Analüüsi oma kommenteerimisharjumusi“.

Et ankeetküsitlus viidi läbi Eesti Päevaleht Online veebilehel, siis on tulemused kindlasti kallutatud. Töö tulemusi ei saa paljuskki Eesti keskmisele kommentaatorile üldistada, kuid siiski on teatavad trendid märgatavad. Eesti Päevalehe valik küsitluse läbi viimiseks oli paljuskki tingitud seminaritöö tulemustest, mille kohaselt on EPL Online kõige rohkem püsikommentaatoreid. Siiski ei ole kõik kommentaatorid kanalitruud, see tähendab, kommenteerivad mitmel eri lehel. Samuti on vastanuid, kes ei kommenteerigi EPLis vaid on ilmselt lihtsalt uudiseid lugenud, viidet küsitlusele märganud ning selle ära täitnud.

3 TULEMUSED JA ANALÜÜS

3.1 Esimese uurimuse tulemused

Artikkel kogus suhteliselt palju vastukaja, mis töö seisukohast ainult positiivne on. Kommentaarides leidis nii väga otseseid vastuseid artiklis esitatud küsimustele, kui ka kõikvõimalikke muid variante kommentaaridest – kommenteeriti autorit, eelnevaid kommentaare, vahel kirjutati ka teemast täiesti mööda. Tegelikult annaks neid kommentaare ka seminaritöö meetodile analoogselt analüüsida, kuid see ei annaks antud bakalaureusetöö kontekstis siiski vastust uurimisküsimustele.

Järgnevalt on ära toodud kommentaaridest leitud levinumad ja huvitavamad põhjendused küsimusele, miks on enamus kommentaare negatiivse alatooniga:

- Väga ühene vastus esimesele küsimusele oli, et kommentaaride meelestatus tuleneb otseselt artikli enda meelestatusest: negatiivset artiklit lugedes ei teki ka endal positiivseid mõtteid. Delfi lugejate tähelepanekul kajastab meedia samuti suures osas negatiivsust. Näiteks: „*Kuna suur osa kommenteeritavatest uudistest on sellised nagu näiteks tänane "Advokaat jättis halvatud mehe hädas üksi", siis määrab seegi ju üldise tooni. Mh, ah? Eks katsu sellist õõvastavat lugu positiivselt kommenteerida.*“⁴³.
- Veel ollakse kurjad poliitikute ning teiste avaliku elu tegelaste peale: „*no kui meie poliitikud, ajakirjanikud ja teised avaliku elu tegelased ajavad meedias sageli ilmselget pullikakat suust välja, siis on ka kommentaatoritelt raske nõuda, et nood kirjutaksid ülimalt filosoofilisi ja viisakas vormis komme!*“⁴⁴. Samuti teemat mitte valdavate autorite peale: „*Samuti tekitavad küsimusi ka mõnede artiklite autorid. Sealt ka osa negatiivseid kommentaare*“⁴⁵. „*enamasti ajab kas ajakirjanik või poliitik ila ja vassib, et vähe ei ole!*“⁴⁶
- Inimesed, kel elus kõik hästi on ei käigi enamasti kommentaare lugemas ega

43 doh, 03.04.2007 10:26 (Siin ja edaspidi kommentaarid artiklile Delfis, kui ei ole märgitud teisiti)

44 ei saa aru, 03.04.2007 13:07

45 dront edward, 03.04.2007

46 kommenteerin, sest, 03.04.2007 10:19

kirjutamas: „Kui inimesel on põhjust oma asjadega rahul olla, siis see rahulolu levib märkamatuks ka teistele ühiskonna asjadele, millega ehk ei pruugigi rahul olla. Ja vastupidi, kui inimene on äpu, siis jätkub tal piisavalt fantaasiat ka selle välja mõtlemiseks, miks teised inimesed on äpud - ja teda ei õnnestu kuidagi ümber veenda ja seletada, et mõistus võiks ka kuidagi oludega kohaneda“⁴⁷.

- Veel väidetakse, et „Kommentaarium on peegeldus tavamaailmast“⁴⁸, seega arvavad vähemalt osad kommentaatorid, et maailm ongi üks kole koht: „Inimesed on süsteemi peale tigidad – kas sellist Eestit me tahtsimegi?“⁴⁹, samas kui teised kommentaatorid tunnistavad ausalt, et käivadki internetis suuresti vaid auru välja valamas: „Inimesed saavad oma sisemisi pingeid välja elada. Kas on parem kui nad pea täis võtavad või naist-lapsi peksavad?“⁵⁰. „Delfis sõimamine maandab stressi ja jätab ninad veristamata“⁵¹. Samuti on põhjenduseks toodud see, et positiivseid emotsioone ei viitsita üles kirjutada – põhimõte, et kui kõik hästi on, siis pole millegi üle kaevata, aga kui halvasti on, siis tahaks ikka oma mõtted välja öelda: „sürgeldangi midagi üksnes siis, kui artikkel (või edastatud probleem) ärritab või pahandab, arvan, et selliseid on enamus“⁵².
- Viimane argument kommentaaride negatiivsuse kohta on see, et erinevad parteid teevad üksteist kommentaariumites maha: „poliittemade puhul on mõnikord mängus parteilised kommenteerijad“⁵³.

Teiseks küsimuseks artikli lõpus oli miks avaldatakse oma arvamust just internetis.

Kommentaaridest selgus, et selleks on vägagi erinevaid põhjuseid:

- Tundub, et internet ahvatleb paljusid kommentaatoreid suure auditooriumiga. Arvatakse, et see on justkui pärisriigi veebipõhine läbilõige – saab hea pildi sellest, milline meie ühiskond tegelikult on: „sest suurema hulga inimeste seisukohast selgub paremini üldine inimeste meeleolu riigis“⁵⁴. Kas see ka tõde on – kas tõesti internetikommentaaridest midagi üldise olukorra kohta riigis välja

47 digital tribe, 03.04.2007 13:52

48 ey-le, 03.04.2007 10:37

49 szatan, 03.04.2007 10:41

50 Fortuna, 03.04.2007 20:37

51 delffi on hea peksukott, 03.04.2007 08:12

52 mm, 03.04.2007 10:58

53 Osroes, 03.04.2007 13:32

54 Qqlqr, 03.04.2007 07:49

saab lugeda – on muidugi veel kaheldav, Eesti ühiskond on veel kaugel täielikust internetiseeritusest ning igaüks kes internetti küll ligipääsu omab ja seda aktiivselt kasutab ei ole kindlasti kommentaator.

- On grupp inimesi, kes kommenteerivad selleks, et ise targemaks saada. Esiteks ilmestab seda suurepäraselt lause: „*Kommenteerimise mõte võiks olla see, et kommentaatoril on oma rumalust võimalik võrrelda teiste inimeste rumalusega ja siis targemini käituda*“⁵⁵. Teisalt annab kommenteerimine võimaluse aru saada, mida keegi ise tegelikult mõtleb: „...*Minu jaoks on see võimalus sõnastada oma seisukoht, mis sageli sõnastamise käigus kujunebki. Mõtte läbi kirjutamine aitab mõtet selgemaks mõelda*“⁵⁶.
- Internetis avaldatakse arvamust ka sellel põhjusel, et kellegi teisega lihtsalt ei ole rääkida. Ollakse loomult eraklik, tõrjutud või mingil muul põhjusel reaalses elus sotsiaalselt mitteaktiivne. Sellistele inimestele annab kommentaarium teatud sotsiaalse kuuluvuse.
- Põhjuseks tuuakse ka maailmaparandamissoov. Samuti see, et kui autor eksib, siis parandatakse tema viga või antakse muusugust lisainfot. Töö autorile jääb küsimuseks, kas mõni autor kommentaaridele vastab ka, et kas nn vigade parandusest reaalset kasu ka on. Samuti on öeldud nii: „*Kõige paremini vastab sellele kui mõtiskled miks keelatakse ja blokeeritakse kommentaatoreid. Vastan - mitte selle pärast üksi et keegi kirjutab vandesõnu vaid ikka sellepärast et kardetakse mida öeldakse. Järelikut on kommentaariumis öeldul jõud*“⁵⁷.
- Viimasena toodi päris ausalt välja punkt, mida ma juba enne töö kirjutamist aimasin – vahel kommenteeritakse ka lihtsalt igavusest, kui töö juures midagi teha ei ole, kommentaator Igavlev kontorirott lombi tagant on selle tegevuse jaoks isegi sõna välja mõelnud – infotainment.

Viimane küsimus, miks soovitakse internetis anonüümseks jääda, sai nii kohati etteaimatavaid kui ka väga üllatavaid vastuseid:

- Etteaimatavate vastuste hulgas olid näiteks põhjendused nagu „*Siis ei pea kunagi aastate pärast muretsema, mida rumalast peast öeldud*“⁵⁸ ja et avalikult lihtsalt ei

55 digital tribe, 03.04.2007 13:52

56 Norija, 03.04.2007 08:36

57 1409, 03.04.2007 15:25

58 Norija, 03.04.2007 08:36

julgeta erinevatel põhjustel oma arvamust avaldada – kõige levinum põhjendus oli siin töö kaotamine, kui ülemus teada saab, mida alluv tegelikult maailma asjadest arvab.

- Arvatakse, et kui võtta ära anonüümsus siis kaob ka suur osa aususest. Samuti toodi paralleele sellega, et valimised on ka anonüümsed, et inimesed oma tegelikku arvamust avaldada ei kardaks
- Järgmiseks põhjendati soovi anonüümseks jääda väitega „*Ma ei kogu poliitilist profiiti, ma ei taha ajakirjanikuks või muul moel kuulsaks saada*“⁵⁹. Seega ollakse lihtsalt tagasihoidlikud – tahetakse, et mõtted kuulsaks saaks, mitte inimene nende taga.
- Samuti ei ole mõned kommentaatorid lihtsalt huvitatud, et keegi neist mingi tervikliku pildi kokku paneks, seega vahetatakse pidevalt kasutajanime.
- Tegelikult väga mõistlik põhjendus oma päris nime mitte avalikustada on see, et sama nimega isikuid võib olla mitmeid, et kellegi teise samanimelisega mitte segi aetud saada kasutataksegi aliaist: „*kodanikunime kasutamise välistab asjaolu, et selle nimega inimesi leidub mitmeid (üks on üle-Eesti tuntud) ja tülikas oleks nendega maid jagada, kui olen öelnud midagi sellist, mis nende mainet võiks kahjustada*“⁶⁰.
- Autori jaoks kõige üllatavam põhjendus oma nime varjamisele on see, et kommentaatorite enda sõnul juhib nimi tähelepanu kommentaari sisult eemale, seda aga ei soovita. Arvatakse, et „*isikustatud info on juba põhimõtteliselt vildak*“⁶¹, „*siis loeb vaid kommentaari tase, mitte kommentaatori tuntus*“⁶² ja „*Sest loevad mõtted mitte isik*“⁶³. Mõnevõrra ootamatu vastus, sest kui autor enne uurimuse teostamist kommentaatorite maailmamuutmise soovidesse eelarvamustega suhtus ning peale seminaritöö valmimist suhteliselt kindel oli, et enamus kommentaatoreid käivad ikkagi ainult oma viha välja elamas, siis selgus, et on siiski olemas teatud grupp kommentaatoreid, kes püüavadki maailma paremaks paigaks muuta.

59 Norija, 03.04.2007 08:36

60 WOLAND, 03.04.2007 13:12

61 Jyri, 03.04.2007 08:40

62 asotsiaal, 03.04.2007 08:44

63 Basileus Boldymudtlyabiradtanuque, 03.04.2007 07:47

Kokkuvõtvalt on esimese uurimuse tulemused ära toodud alljärgnevas tabelis:

Miks on kommentaarid negatiivsed?	Miks avaldada arvamust internetis?	Miks jääda anonüümseks?
Negatiivse tooniga artiklid	Suur auditoorium	Hirm – tuleviku, tööandja ees
Pettumus avaliku elu inimestes ja ajakirjanikes	Soov ise targemaks saada	Anonüümsus soodustab ausust
Kommenteerivad inimesed, kel endal elus halvasti on	Võimalus suhelda	Tagasihoidlikkus
Kommentaarium on peegeldus tavamaailmast	Soov maailma parandada	Reaalses elus mitu inimest ühe nimega
Poliitilised mahategijad	Igavusest - infotainment	Nimi juhib tähelepanu kommentaari sisult eemale

3.2 Teise uurimuse tulemused

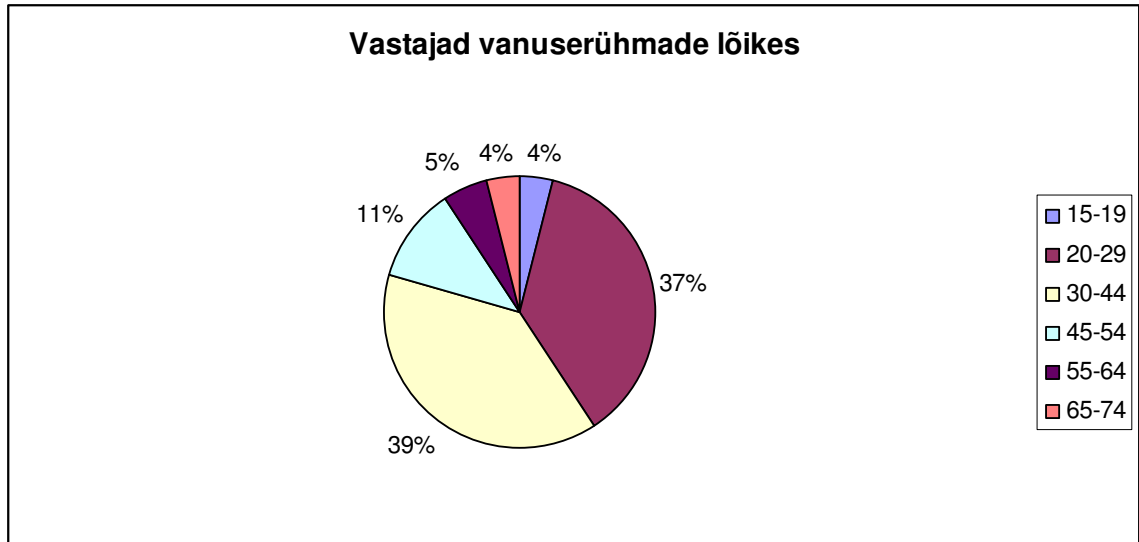
Ankeedile laekus ühtekokku 180 vastust, mis on autori arvates väga hea tulemus. Kui küsitlus kauem üleval oleks olnud, siis oleks vastuseid ilmselt veelgi rohkem tulnud, kuid käesoleva bakalaureusetöö mahtu ja eesmärki arvestades on antud vastused siiski täiesti piisavad.

3.2.1 Sotsiaal-demograafilised tunnused

91 vastajat olid naised ja 89 mehed, seega oli sooline jaotus suhteliselt võrdne ning tundub, et ei ole võimalik väita, et üks sugupool teisest rohkem kommenteeriks. Autori jaoks pisut üllatav oli vastanute kõrge keskmine vanus. Selgus aga, et tegemist on eelarvamusega - uurimuse „Mina. Maailm. Meedia“ tulemuste järgi kasutab 55-64 aastastest eestlastest internetti 18% ning 65-74 aastastest 4,5%. Ankeedile vastanutest kuulus vanuserühma 55-64 eluaastat 5% vastanutest (9 inimest) ning vanuserühma 65-74 eluaastat 4% vastanutest (7 inimest). Seega kasutab üldkokkuvõttes üle 55aastastest inimestest internetti isegi

rohkem inimesi, kui minu ankeetküsitlusest selgus.

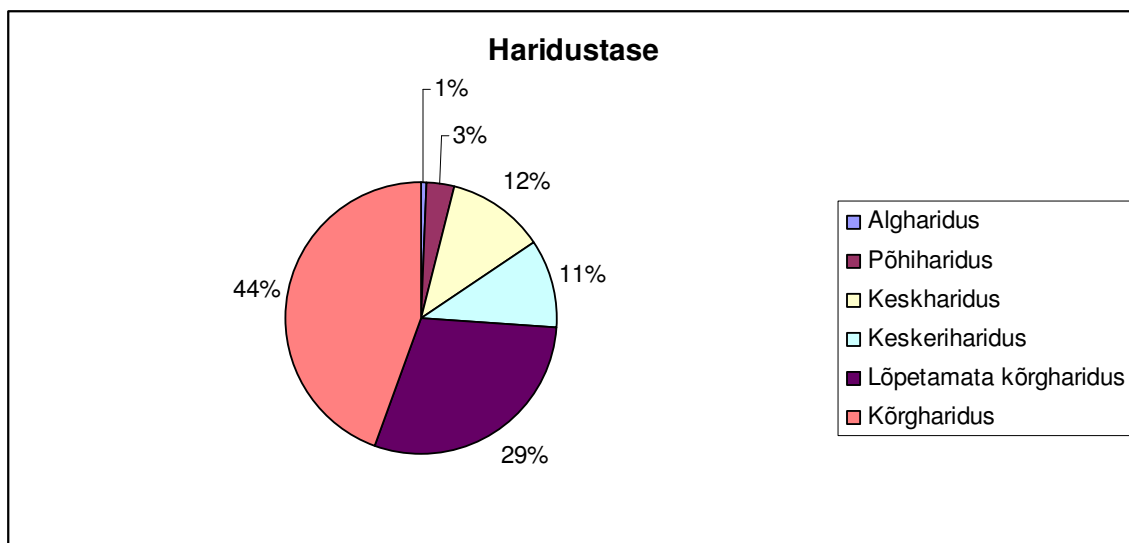
Täpsed tulemused vanuserühmiti on ära toodud järgneval joonisel 2:

Joonis 2

Hariduselt oli vastajate seas igasuguseid inimesi, kuid kõige suurema osa moodustasid siiski kõrgharitud (44% vastanutest ehk 80 inimest) või lõpetamata kõrgharidusega inimesed (29% vastanutest ehk 53 inimest). Kuna tegu on suures osas 20ndates eluaastates olevate noortega eeldan, et suures osas üliõpilased. Seega on suur osa kommentaatoritest suhteliselt haritud. Keskharidusega vastajaid oli 21 (12%), keskeriharidusega 19 (11%), põhiharidusega 6 (3%) ning algharidusega vaid 1 inimene (1%) vastajatest. „Mina. Maailm. Meedia“ põhjal kasutavadki kõrgharidusega inimesed internetti rohkem, kui madalamatel haridustasemetel olevad inimesed, seega on igati loogiline, et ka kommentaatorite hulgas on neid protsentuaalselt rohkem.

Graafiliselt on haridustasemete jaotus toodud ära joonisel 3.

Joonis 3

Ideaalis võiks see tähendada seda, et enamus kommentaare on sisukad ja läbimõeldud, sest ülikooli sissesaamine võiks ju teatavat arengutaset näidata, kuid seminaritöö tulemustest selgus paraku, et sisulisi kommentaare on tunduvalt vähem. Samas tunnistavad kommentaatorid ka täiesti ausalt, et käivadki internetis vaid paha tuju välja elamas, seega ei mõtle nad suures osas läbi, mida oma kommentaari kirjutada vaid kirjutavadki lihtsalt esimesed pähe tulnud mõtted üles.

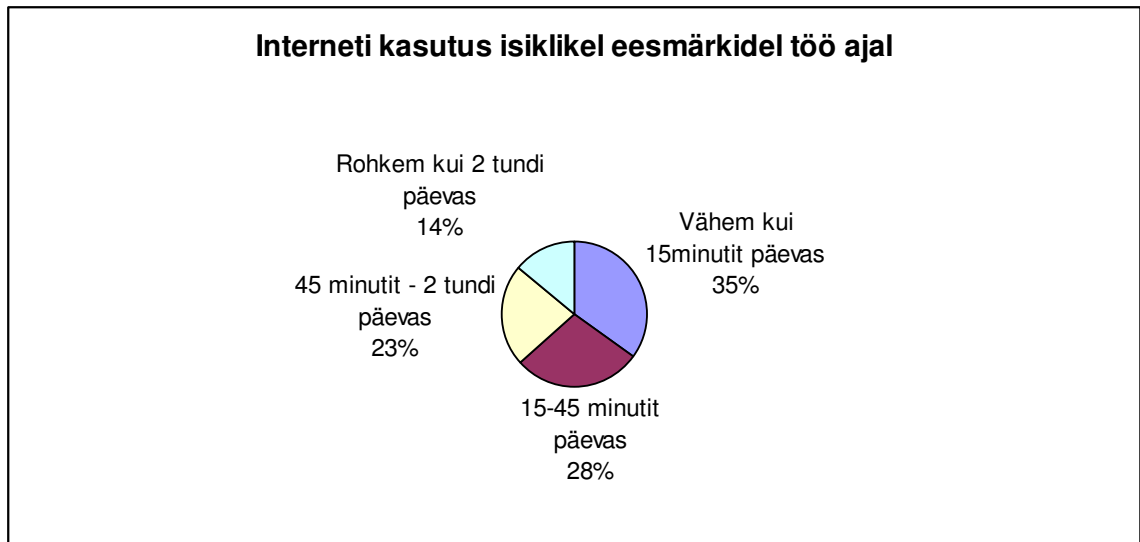
3.2.2 Interneti kasutamine tööl ja vabal ajal

Lisaks kommenteerimisharjumustega seotud teemadele huvitas autorit veel see, kui palju vastanud üldse interneti kasutavad ja kui palju oma tööaega (juhul kui nad töötavad) nad selleks kasutavad.

Vastanutest 130 inimest (72%) käisid vastamise hetkel tööl. 28 inimest (16%) ei käinud tööl ning 22 inimest (12%) jätsid sellele küsimusele vastamata. Tööga seotud küsimustele vastasid ainult inimesed, kes vastamise hetkel ka tööl käisid, seega 130 inimest.

Selgus, et isiklikel eesmärkidel kasutavad interneti töö ajal suhteliselt paljud inimesed – üle poole vastanutest. Nagu allolevalt jooniselt 4 näha, siis vähem kui 15 minutit tööpäeva jooksul kasutas interneti vaid 35% inimestest (46 inimest). 15-45 minutit kasutas interneti 28% vastanutest (35 inimest), 45 minutit – 2

tundi 23% vastanutest (31 inimest) ja 14% (18 inimest) kasutas internetti oma tööajast 2 tundi ja rohkem.

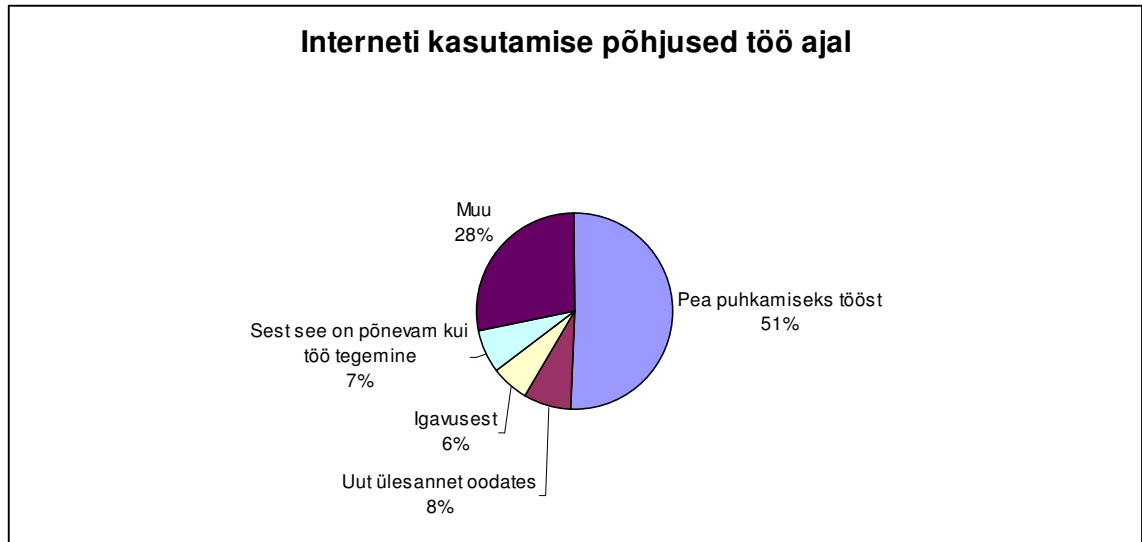
Joonis 4

Kindlasti ei kulu kogu aeg, mis internetis veedetakse kommenteerimiseks, kuid eeldan, et mingi osa siiski. Kui eeldame, et keskmiselt on tööpäev kaheksa tundi pikk, siis üle veerandi oma töö ajast internetis veeta (14% vastanutest väitis, et kasutavad internetti oma tarbeks 2 tundi töö ajast!) on ikka väga suur osa. Milleks need inimesed siis internetti kasutavad?

Tulemustest selgub, et suur osa inimestest, kes töö ajal internetti oma tarbeks kasutavad, teevad seda pea puhkamiseks tööst. See on muidugi ka kõige loogilisem põhjendus, ikka on ju toredam korra oma lemmikveebilehtedele pilk peale visata, kui töötervishoiu arsti poolt soovitatud harjutusi teha. Siiski arvan, et analoogselt kampaaniatele, mis kutsuvad inimesi üles vähem jooma, raudtee ülekäigul kiirust vähendama või helkurit kandma oleks igati vajalik ka kampaania, mis kontoris töötavaid inimesi puhkepausidel internetis luusimise asemel ringi jalutama kutsuks.

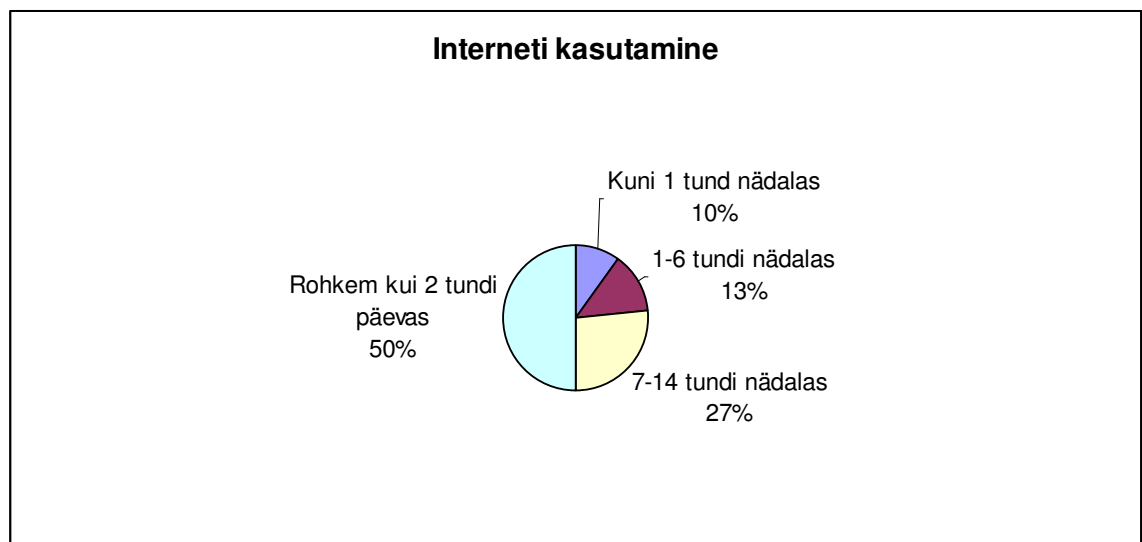
35 inimest (28%) tegid seda muudel põhjustel; 10 inimest (8%) vastanutest kasutavad internetti uut ülesannet oodates, autori eelduste kohaselt on siinkohal vastanud ilmselt inimesed, kes on oma töökohal uued ning ei tea veel täpselt, mida tegema peavad või ehk isegi üliõpilastest praktikandid. See on loomulikult ainult üks võimalus ning põhjendusi leiab kindlasti veelgi. 9 inimest (7%) põhjendasid interneti kasutamist isiklikul tarbel töö ajast sellega, et see on põnevam, kui töö tegemine ning 8 inimest (6%) vastanutest tõid põhjenduseks

igavuse. Graafiliselt on interneti kasutamise põhjused isiklikel eesmärkidel toodud ära joonisel 5.

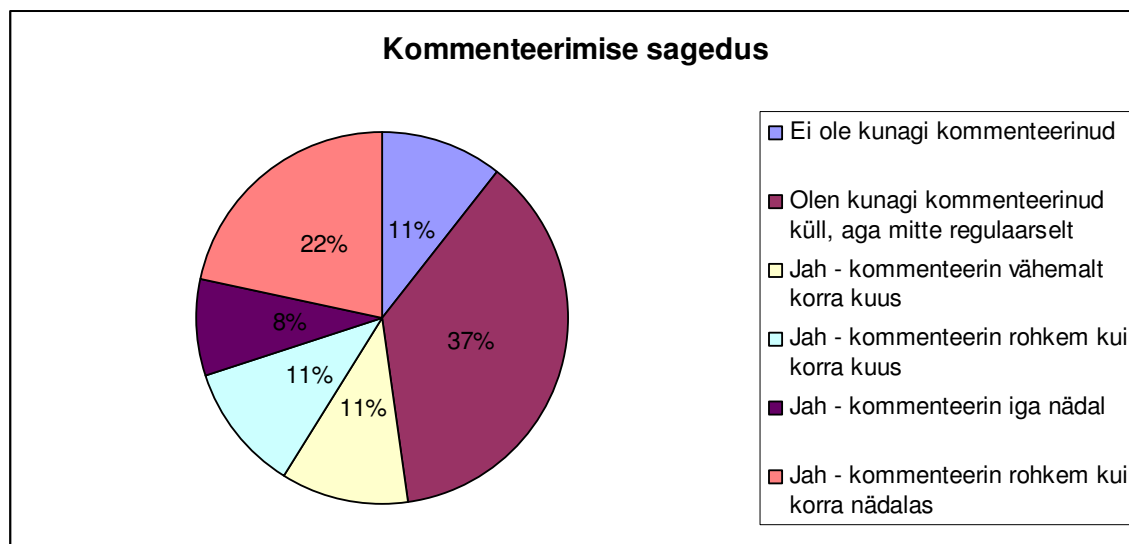
Joonis 5

Uurimuses on vaatluse all ka see, kui palju vastanud üldse internetti kasutavad. Tulemustest selgus, et täpselt pooled vastanutest, seega 90 inimest kasutavad internetti rohkem, kui 2 tundi päevas, seega on tegemist inimestega, kes veedavadki väga suure osa oma päevast virtuaalkeskkonnas tööd tehes, õppides või muidu aega viites. Pisut üle veerandi – 48 inimest (27% vastanutest) kasutavad internetti 7-14 tundi nädalas, 24 inimest (13%) kasutavad internetti keskmiselt 1-6 tundi nädalas ning kümnendik vastanutest ehk 18 inimest kasutavad internetti tavaliselt vähem kui tund aega nädalas.

3.2.3 Kommenteerimise sagedus ning meelisteemad

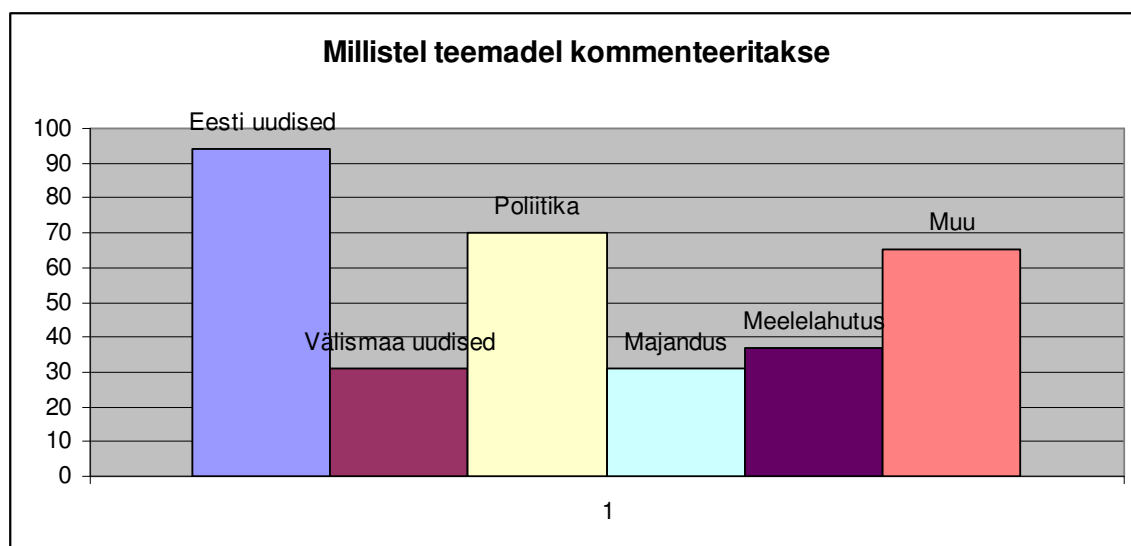
Vastupidiselt autori ootustele täitsid ankeedi ka inimesed, kes püsikommentaatorite hulka ei kuulu ja veel enamgi – kunagi kommenteerinud ei ole. Selliseid inimesi oli 19 (11%). Samuti vastas koguni 67 inimest (37%), et on kunagi kommenteerinud küll, kuid mitte regulaarselt, seega ei koosne valim sugugi ainult püsikommentaatoritest. Kuigi autor lootis valimisse suuremat püsikommentaatorite hulka saada, ei muuda see fakt uurimuse teostamist võimatuks - paljud, kes regulaarsed kommentaatorid ei ole andsid siiski hulgaliselt asjalikke vastuseid teistele küsimustele ning tegelikult igati tõsiseltvõetavaid vastuseid ka kommenteerimisega seotud küsimustele, seega ei eemaldatud neid valimist. Võrdselt 20 (11%) oli vastanute hulgas inimesi, kes kommenteerivad keskmiselt korra kuus või rohkem kui korra kuus. Vastanuid, kes iga nädal kommenteerivad oli 15 (8%) ning lõpuks neid, kes rohkem kui korra nädalas kommenteerivad, seega neid, keda juba kindlasti püsikommentaatoriteks nimetada võib tervelt 39 (22%).

Joonis 7

Niisiis on inimesi, kes kommenteerivad vähemalt korra kuus ja rohkem valimis 94 (52%), seega üle poole ning usun, et see on piisav hulk uurimaks kommenteerimise ajendeid ja eriti anonüümsusega seotud aspekte.

Nagu allolevalt jooniselt 8 näha, siis kõige enam ajendavad kommenteerima Eesti uudised, sel teemal kommenteerib valimist 94 inimest. See on ka loogiline, kuna kõige enam huvitatakse alati sellest, mis inimest otseselt puudutab ning lähedal on. Järgmine paeluv teema on poliitika – sel teemal kommenteerib käesoleva töö valimist 70 inimest. See võib mõneti olla tingitud hiljutistest riigikogu valimistest, kuid ilmselt oleks poliitika ka valimiste vahepealsel ajal suhteliselt populaarne kommenteerimisteema, kuna inimesed näevad oma kommentaarides võimalust arvamuse avaldamiseks mittetoimivate asjade kohta ning poliitikat peetakse vähemasti kommentaare jälgides tihti mittetoimivaks: „...need nn. poliitikud enamuses kasuahned, vargad, kantijad st. oma taskute taitmise peal valjas⁶⁴.“ Vähem kommenteeritakse meelelahutuse (37 inimest), majanduse ja välismaa (mõlemal 31 inimest) teemadel. Samuti kommenteerib 65 inimest muudel, ankeedi loetelus mitte ära toodud teemadel. Välisuudiste teemadel kommenteeritakse ilmselt suhteliselt vähe, kuna inimesed ei oska neid teemasid oma igapäevaellu nii lihtsalt üle kanda, nad ei tunne end neist nii puudutatuna ning ei usu, et see nende elu kuidagi muuta võiks. Majandusuudised on mõnikord ehk lihtsalt liiga keeruliselt kirjutatud, teine võimalus on loomulikult ka see, et majandusuudiste sihtrühm planeerib oma päeva nii, et kommentaaride kirjutamiseks ei ole lihtsalt aega, samuti puudub huvi oma arvamust internetis avaldada.

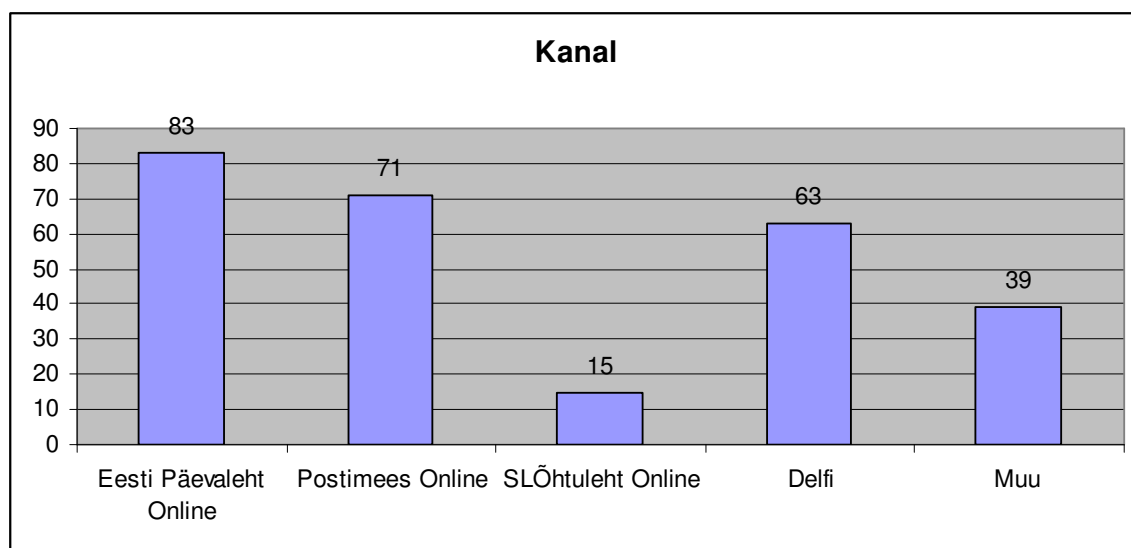

Joonis 8

⁶⁴ EESTI OLUDES ONGI, 03.04.2007 19:49

3.2.4 Kanali valik

Kanalite populaarsust ei saa antud uurimuses mõõta, kuna küsimustik asetses vaid EPL Online lehel, mistõttu ankeet sai enim vastuseid EPLi kommentaatoritelt. Samas selgus, et vaid vähesed kommentaatorid on kanalitruud ning enamasti kommenteeritakse ikka mitmes kommentaariumis paralleelselt. Tulemused on järgmised – kõige suurem osa valimist kommenteerib loomulikult Eesti Päevaleht Onlines – tervelt 83 inimest. Järgnevad Postimees Online 71 kommentaatori ja Delfi 63 kommentaatoriga. Teistest jääb tunduvalt maha SL Õhtulehe versioon, milles antud uurimuse valimist kommenteerib vaid 15 inimestest. Samuti kommenteerivad 39 inimest muudes kanalites.

Joonis 9

Lisaks oli ankeedis ära toodud ka täpsustav küsimus: „Palun põhjendage lühidalt, miks Te just selles/nendes kanalites kommenteerite!“. Tulemused kanalite kaupa on järgnevalt ära toodud:

- 1) Eesti Päevaleht Online suure plussina, samas teisalt ka miinusena tuuakse välja asjaolu, et kommenteerida saavad vaid registreerunud kasutajad⁶⁵, seega *ei ole tegemist täiesti anonüümse keskkonnaga* ning kõikidel kommentaatoritel on ka kindlad kasutajanimed, mis tagab selle, et rämpskommentaare on vähem ja kommentaarium sisaldab vähem läbu. Kasutajad ise arvavad, et EPLis on kõige

65 Siin ja edaspidi kursiivis allajoonitud lõigud pärit anonüümsest ankeetküsitlusest

mõistlikumad ja vastutustundlikumad kommenteerijad, sest nad tunduvad isiksustena ja võrreldes muude väljaannetega on siin lausnõmedaid kommentaatoreid ning kirjaoskamatuid vähem. Eelisena teiste kommentaariumide ees tuuakse välja paljude teada-tuntud kommentaatorite olemasolu, mis tagab võimaluse ratsionaalseks diskussiooniks. Diskussiooni toetab ka alamkommentaaside võimalus mis annab hea võimaluse tagasisideks. Ka varasemates uuringutes⁶⁶ on välja toodud, et mõnd virtuaalkeskkonda eelistatakse teistele, kuna formaat võimaldab suurema vaevata näha, kes konkreetsele postitusele vastas. Suureks plussiks tundub olevat EPLi uudiste sisu ja värskus, mis ajendab mõistlikke kommentaare kirjutama. Samas tuuakse negatiivse põhjendusena ära see, et EPL on äärmiselt kallutatud väljaanne ja seega vajab õiglus jalule seadmist.

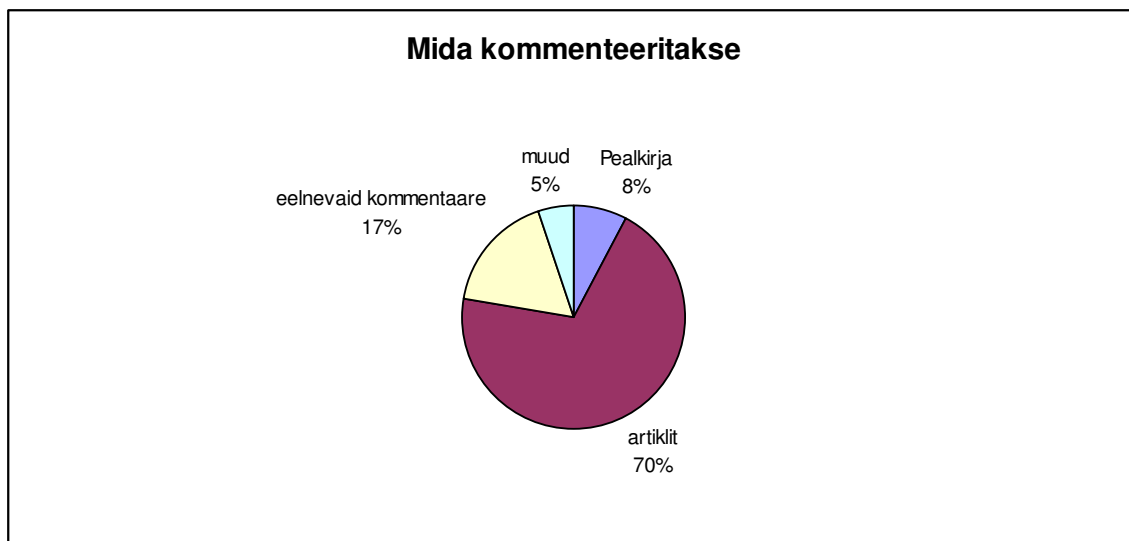
- 2) Postimees Online peavad mõned kommentaatorid liiga kollaseks, et sinna kommentaare kirjutama vaevuda. Samas võrreldakse Postimehe taset ka EPLiga – need on kommentaatorite arvates on ainukesed lehed, mida üldse mõtet lugeda. Postimehe eeliseks tuuakse välja, et seal on piisavalt palju kommi ja, et oleks mõtet kirjutada ning seda saab teha anonüümselt ja ilma registreerimata ning seega on seal oma arvamuse avaldamine lihtne ja mugav. Samuti peetakse seda suhteliselt kõige rõvedus- ja vihkamisvabamaks kommentaariumiks.
- 3) Delfi eeliseks on suur kommentaatorite hulk. Seal liigub ringi rohkem rahvast ning seega kuuleb rohkem seinast seina arvamusi samuti arvatakse, et seal on vahest huvitavad teemad püstitatud, aga inimesed on vahest sellised ohmud, et tahaks paar sõna sekka öelda. Eeliseks teiste portaalide ees on suur kommentaaride hulk, mida veel omakorda kommenteerida. Muidugi on sarnaselt Postimehele ka Delfi plussiks, et enne kommenteerimist ei pea kuidagi oma isikut tuvastama. Samuti on kommentaatoreid, kes artiklist vea avastades selle kommentaaridesse üles tähendavad.
- 4) SL Õhtulehes kommenteerimise põhjusena toodi ära vaid see, et see on uudiste lugemiseks kõige mugavam koht.
- 5) Samuti oli inimesi, kes kommenteerivad teistes kanalites ning põhiliselt toodi välja eriala ja huvialade järgi kommenteerimist. Samuti toodi põhjenduseks see, et suuremates portaalides ei ole suurele kommenteerijate hulgale niikuinii võimalust midagi selgeks teha.

66 Ridings, Gefen, 2004

3.2.5 Mida kommenteeritakse ning milline on meelestatus

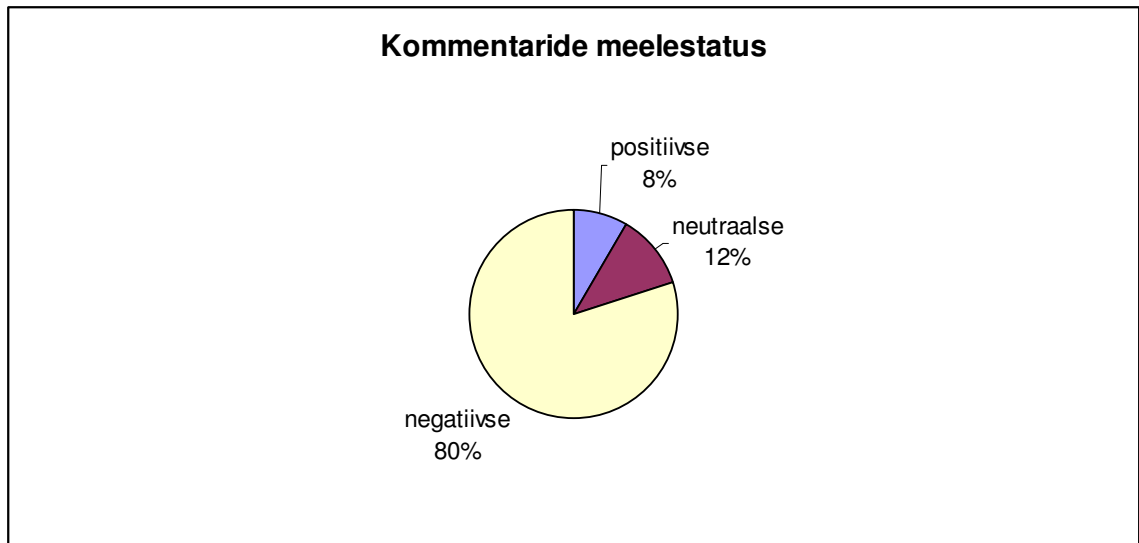
Seminaritöös selgus, et pea sama tihti kui artiklit kommenteeritakse ka eelnevaid kommentaare või ainult pealkirja. Seega lisas autor ankeeti ka küsimuse selle kohta, millist osa artiklist kommenteeritakse.

Nagu tulemustest selgub, siis kõige sagedamini, 70% (126 inimest) juhtudest kommenteeritakse artiklit. 17% (31 inimest) valimis olnud kommentaatoritest kommenteerivad teisi kommentaatoreid, 8% (14 inimest) artikli pealkirja ja 5% (9 inimest) muid aspekte. See on ühtpidi väga hea tulemus, sest senine uurimus on näidanud, et sageli ei loeta artiklit enne kommentaari kirjutamist läbigi. Teisalt on kurb tõdeda, et eelnevaid kommentaare kommenteerivad vaid 17% kommentaatoritest, seega jääb diskussiooni osa suhteliselt väikseks ning tegemist on pigem mitme paralleelselt jooksva monoloogiga kui konstruktiivse dialoogiga.

Joonis 10

Seminaritöö tulemused näitasid väga selgelt, et enamus kommentaare on negatiivse tooniga. Tahtsime teada ka kommentaatorite enda arvamust kommentaaride meelestatuse kohta. Tulemused näitavadki, et negatiivselt meelestatuks peavad kommentaare tervelt 80% valimisse sattunud kommentaatoritest (144 inimest), neutraalseks hindavad kommentaatorite hoiakut maailma suhtes 12% vastanutest (21 inimest) ning positiivseks vaid 8% (15 inimest).

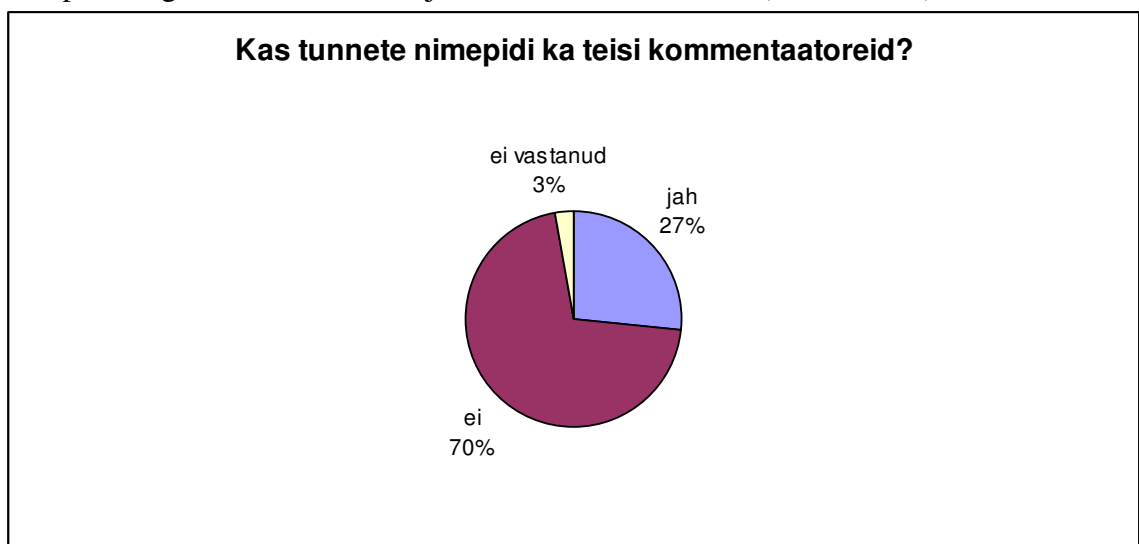

Joonis 11

Seega mõistavad kommentaatorid ka ise suurepäraselt, et kommentaarium on suhteliselt negatiivselt meelestatud koht ning selle heaks tõestuseks on ka 1. uurimuses toodud põhjendused kommentaatorite enda poolt.

3.2.6 Identifitseerimisest ja anonüümsusest

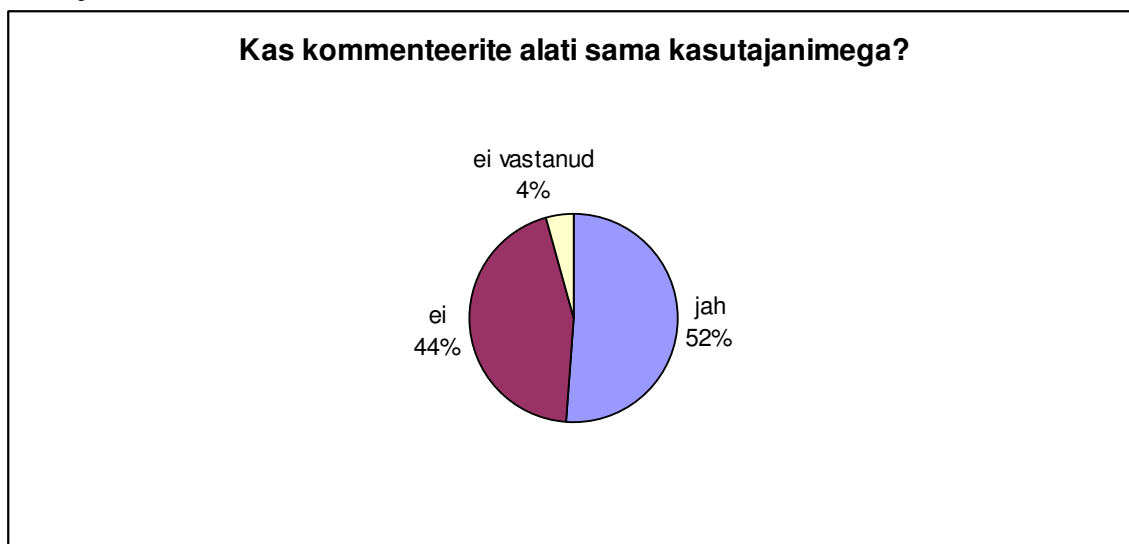
Küsimusele, kas vastajad ka teisi kommentaatoreid tunnevad vastas 127 inimest (70%) eitavalt, 48 inimest (27% vastajatest) tundis teisi kommentaatoreid nimepidi ning sellele küsimusele jättis vastamata 5 inimest (3% valimist).

Joonis 12

Eeldan, et sellele faktile põhinedes võib väita, et vähemalt 27% valimist on suhteliselt tihedad kommentaatorid või siis vähemasti kommentaaride lugejad. Internetikeskkonna üheks eeliseks ongi võimalus jälgida mingit gruppi, antud juhul siis kommentaariumit, ilma, et grupi teistel liikmetel jälgimisest aimugi oleks. On täiesti võimalik, et inimene külastab mõnd veebilehte regulaarselt ning tunneb ka kogukonna liikmeid, kuid ei ole ealeski vestlusest osa võtnud. Sellist käitumist nimetatakse „hiilimiseks“ (inglise keeles: lurking)⁶⁷.

Tulemustest selgub, et üle poolte vastajatest – 92 inimest (52%) kommenteerivad alati ühe ja sama aliase alt. 80 inimest (44%) kasutavad erinevaid kasutajanimi-
sid ning ülejäänud 5 inimest (4%) lihtsalt ei vastanud sellele küsimusele. Usun, et siin on põhjenduseks mõneti asjaolu, et Eesti Päevalehes ongi võimalik ainult registreerinud kasutajatel kommenteerida, seega tehakse seda alati ka sama kasutajanime alt.

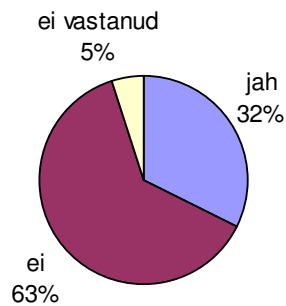

Joonis 13

Eelmise küsimuse tulemustega vastuolus on järgmine küsimus, mille tulemustele toetudes ei ole 113 inimesele (63% vastanutest) oluline alati sama kasutajanime alt kirjutada. 58 inimest (32% valimist) pidas alati sama kasutajanime alt kirjutamist tähtsaks ning 8 inimest (5%) jättis küsimusele vastamata.

67 Nonnecke&Preece 2000

Kas teie jaoks on tähtis alati sama nime alt kirjutada?

Joonis 14

Seda võib ehk põhjendada taas sellega, et Eesti Päevalehe kommentaariumis saavadki kõik ainult ühe ja sama aliase alt kirjutada. Tundub aga, et kommentaatorid ise seda kuigi oluliseks ei pea. Ankeedis oli ka täpsustav küsimus, miks on tähtis või ei ole tähtis alati ühe ja sama kasutajanime alt kirjutada. Taas leidis sellele nii poolt-, kui vastuargumente ning kokkuvõtte neist ongi järgnevalt ära toodud:

Argumentid alati ühe ja sama aliase kasutamise poolt:

- Ühe ja sama kasutajanime kasutamine tundub teiste suhtes aus, õige mees vastuta oma tegude eest ning oma virtuaalmaailmas öeldud sõnade eest peaks ka reaalses maailmas seista suutma. Samas kasvatab ühe ja sama aliase pidev kasutamine vastutustunnet kommentaari sisu suhtes.
- Kasutades pidevalt sama kasutajanime on endal ja teistel lihtsam kommentaariumis toimuvast aru saada: Teised kommijad tunnevad mu ära ja see teeb suhtluse loomulikumaks, Tekib virtuaalne identiteet omade pooldajate ja vastastega. Alati ei pea hakkama kõike otsast peale põhjendama selleks et paljud sust aru saaksid.
- Samuti tõmmatakse virtuaalmaailmast paralleel reaalsesse maailma: Päris elus on ju inimesel ka oma nimi, miks siis netis teisiti peaks olema.
- Koos kasutajanimega kujuneb identiteet, mis elab omaenda sõltumatut elu. Sellega seoses tekib parem diskussioonivõimalus
- Kui kõik pidevalt samu aliasi kasutaksid oleks kergem ära tunda neid kommentaare, mida üldse lugeda soovitakse: Osa kommentaare loen läbi juba

sellepärast, et enamasti mulle meeldib teatud kasutaja kirjastiil..arutlemisoskus jm. Ehk siis kergem filtreerida minu jaoks olulist vähemolulisest.

- Samas toodi välja ka see, et ega pidevalt sama kasutajanime alt kirjutamine ju reaalelu inimest ei reeda.

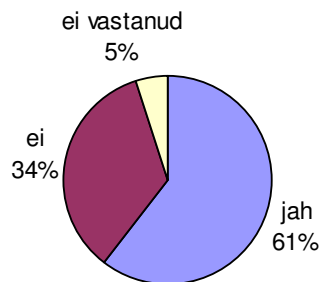
Siiski toodi ka hulgaliselt argumente, miks ei peaks pidevalt ühe ja sama nime alt kirjutama, kusjuures mõned põhjendused kattuvad esimeses uurimuses saadud vastustega, mõned jällegi mitte:

- Kommentaatori nimi pole mingi identifikaator, sama hästi võib seda ka mitte olla
- Ühe nime juurde on keeruline jääda, sest hakatakse norima, Kui kogu aeg ühe nime alt kirjutada annab see „tatipritsidele“ põhjust oma viha kellegi peale veel rohkem välja valada.
- Palju kasutatakse varianti, milles nime asemele kirjutatakse kommentaari esimene sõna või muud sarnast: nimi on tavaliselt osa kommentaarist ja näitab suhtumist, või valitakse nimi tuju järgi ja vastavalt teemale.
- On ka inimesi, kes küll väidetavalt julgeksid ka oma nime all esineda, kuid teeksid seda vaid siis, kui oma sõnade eest palka saaksid.
- On inimesi, kes kasutavadki erinevaid kasutajanimedid sihilikult provotseerimiseks: Konfliktset või väga provotseerivad kommentaarid kirjutatakse varjunime alt, On huvitav leida oma erinevatele rollidele erinevaid nimesi, Mitme nime all esinemises võib välja lugeda ilcumise soovi.
- Samuti tuuakse põhjenduseks see, et nimi ei oma mingit tähtsust ja et asi on ikka pigem kommentaari sisus, kui selles, kes selle kirjutas: pole oluline teada, kes arvab vaid mida arvatakse.

Seega on pidevalt ühe ja sama kasutajanime alt kirjutamisele palju nii poolt- kui vastuargumente.

Mõneti üllatavad on vastused küsimusele, kas kommenteeriks ka siis, kui see oleks võimalik vaid oma õige nime all, näiteks ID-kaardiga sisse logides. Tugevalt üle poole vastanutest, täpsemalt 109 inimest (61%) teeksid seda igal juhul. Vaid 62 inimest (34% vastajatest) jätaks sellisel juhul kommenteerimata ning 9 inimest (5% vastanutest) jättis sellele küsimusele vastamata.

Kas kommenteeriksite ka ID kaardiga sisse logides?

Joonis 15

Need tulemused on üllatavad just eelmist küsimust silmas pidades, mille tulemuste järgi ei ole enam kui pooltele vastanutest tähtis pidevalt sama kasutajanime alt kommenteerida.

Täpsustav küsimus oli lisatud ka ID-kaardiga sisse logimist puudutavale küsimusele ning loomulikult jagunesid ka siin arvamused kahte leeri ning need on järgnevalt ära toodud:

Pooltargumendid ID-kaardiga sisse logimisele:

- Väga sagedaseks põhjuseks oli see, et ei ole põhjust oma kommentaare häbeneda.
- Teiseks põhjendati õigete nimedega kommenteerimist iseenda uudishimuga: mulle endale meeldiks teada, kelle kommentaare ma loen.
- Veel arvati, et see lisaks igakülgselt turvatunnet, kui kehtiks seline reegel oleksid kõik võrdselt avalikud ja inimesed vastutaksid oma sõnade eest rohkem.
- Kindlasti muutuks kommentaarium palju vähem koledaks ja palju sisukamaks paigaks, kui see senini on olnud – kui juba arvamust avaldada, siis tuleks enne läbi ka mõelda, valiks ilmselt rohkem, mida ütleks. Reaalse isikuga seotud kommentaarid on kindlasti sisukamad, kuna päris elus ei taha inimesed oma mainet enamasti mustata.
- Samuti tehti ettepanek, et anonüümne kommenteerimisvõimalus võiks samuti alles jääda, kuid anonüümselt kirjutatud kommentaarid: võiks olla näiteks peidetud kujul lahti klikitava lingina vms.

Igati etteaimatavana kogus see küsimus ka hulgaliselt vastuargumente:

- Loomulikult seostub anonüümsus tihti selliste asjadega, mida avalikult tunnistada ei julgeta: on teemasid ja asju, mida ei tahaks, et mu tuttavad minuga seostaksid Samuti tahetakse oma isikut saladuses hoida, sest vahest võib kommentaar liiga tuline tulla ja ei tahaks enda aadressile veel mahlakamaid vastuseid saada.
- Ka siin toodi põhjenduseks, et anonüümsus lubab ausalt arvamust avaldada: võtke ära anonüümsus, ja kommentaarid muutuvad sama ebasiirteks kui kõik muud suhtlusvormid. Eks selles võib oma tõdegi sees olla, kuid autori arvates ei vabanda see siiski kontrollimatut sõnadevoolu ilma järele mõtlemata.
- Samuti on toodud siin põhjendust tagasihoidlikkusega: ei taha kuulsust, ei pea end nii edevaks, et kogu maailmale kuulutada, et just mina olen see, kes sedasi öelnud.
- Samuti tuuakse siingi sarnaselt esimesele uurimusele põhjenduseks see, et nimi võib kommentaari mõtet segama hakata: õige nime alt hakatakse vastanduma isikuga mitte mõttega; tihti on arvamuste tõepärasus kinni isikus. See ei ole õige, sest see on x öeldud.
- Lisaks on siin välja toodud ka tehnilised probleemid, näiteks, et ei ole ID-kaarti olemas, või ei viitsiks lihtsalt sisse logimisega jännata.
- Viimasena toodi ära hirmuga seotud põhjendused, eelkõige on tegemist hirmuga tööandjate ees: ka amet on selline, et mõnele mitte eriti intelligentsele ülemusele ei meeldi kui esineb teistsuguseid arvamusi. on vaid üks tõde ja see on tema oma ei taha, et töötajad mind mu kommentaaridega seostaks.

4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

4.1 Anonüümsus vs demokraatia

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetilistes lähtekohtades toodi välja, et internetti peetakse demokraatseimaks meediumiks. Kindlasti ei saa vastu rääkida sellele, et internet tänu oma tehnilisele ja pea kõikjale ulatuvale loomusele inimesed üksteisele lähemale toob. Küll aga on küsimuseks see, kas interneti hetkel suhteliselt suur anonüümsuse määr demokraatiale kaasa aitab. Demokraatiaga käib kahtlemata kaasas ka sõnavabadus, kuid nagu juba eelpool ära toodud ei tähenda sõnavabadus sugugi seda, et keegi võiks anonüümselt oma põhjendamata (negatiivset) arvamust, suvalises kohas väljendada.

Antud uurimuses leidis anonüümsus internetis hulgaliselt poolt- ja vastuargumente.

Tähelepanuväärne on, et anonüümsuse põhiliseks poolt- ja vastuargumendiks oli üks ja sama demokraatiaga tihedalt seotud argument – ausus. Mõlemal juhul on see argumendina ka hästi ära põhjendatud. Ühel juhul oleks aus oma nime alt kirjutada, sest siis väljendatakse iseenda mõtteid, mille üle ka korralikult järele mõeldud on ning ei kirjutata lihtsalt nalja tegemiseks, halvast tujust või veel mingil kolmandal põhjusel kommentaare, mida reaalses elus päris oma nime alt kuulutada ei julgetaks. Teisalt on aga põhjendatud ka arvamus, et kui anonüümsus kaotada, siis võib kaduda ka ausus, sest inimesed vahel kardavad oma reaalseid mõtteid välja öelda. Siin tulekski leida kompromiss – kuidas säilitada julgus oma reaalseid mõtteid välja öelda kuid samas sisendada inimestele vastutustunnet oma sõnade välja ütlemise ees. Autori arvates soodustab täielik kontrollimatu anonüümsus internetis pigem anarhiat kui demokraatiat – ideaalis muidugi võiks kõik inimesed oma sõnade üle järele mõelda enne, kui need ka anonüümselt välja öeldakse, kuid praktikas seda ilmselt ei juhtu. Seega tuleks välja mõelda mingi süsteem, mis inimestel oma sõnade üle vastutust tunda aitaks.

Ühe lahendusena võiks siin välja pakkuda siiski ID-kaardiga sisse logimise süsteemi. Tehnilise teostuse kohalt töö autor kaasa rääkida ei oska, kuid sisulise poole pealt võiks hästi toimida süsteem, kus kommentaator logiks end ID-kaarti kasutades sisse, kuid kommentaari juures ei kajastuks reaalse isiku nimi vaid mingi valitud pseudonüüm. Sellise süsteemi korral ei oleks kommentaatoril tarvis oma nime määrimise pärast seni, kuni mõtted põhjendatud ja mõistlikud karta, sest keegi ei saa teada, kes need mõtted kirjutanud on, kuid samas tekitab see vastutustunnet oma väljaütlemistes, kuna

ebasobivate kommentaaride kirjutamisel oleks vastavatel organitel siiski võimalik selgeks teha konkreetne inimene, kes kommentaari kirjutas.

4.2 Võimalused diskussiooniks kommentaariumites

Võimalus diskussiooni tekkimiseks kommentaariumis on kahtlemata olemas, kuid käesoleva bakalaureusetöö empiiriline materjal näitab selgelt, et väga palju sisukat diskussiooni veel ei toimu. Kindlasti annaks aga diskussiooni soodustamiseks midagi ette võtta.

Tehniliselt küljelt annab parema võimaluse kommentaarium, mis mitut pidi liigendatud on. Loogiliselt peaksid kõik kommentaarid küll kronoloogilises järjekorras ilmema, samas võiks aga analoogiliselt EPL Online kommentaariruumile olemas olla ka alamkommentaari kirjutamise võimalus, kus saabki kommenteerida konkreetset teist kommentaari. Põhjendus selles, et ajahetkeks, mil keegi mingit eelnevat sõnavõttu kommenteerida tahab võib üldine dialoog kommentaariumis juba hoopis uuel tasandil olla ning seega ei pruugi mõte enam hetke teemaga haakuda. Nii tekibki segasummasuvila, kus keegi enam aru ei saa, kes kellega räägib ja millest jutt tegelikult käib. Alamkommentaari võimalusega võib sama artikli alla tekkida aga mitu erinevat diskussiooni, mis üksteisega häirivalt ei põimu, seega muutub otsitava info filtreerimine lihtsamaks.

Kommentaarium annab tegelikult ka väga hea võimaluse laiemale ringile midagi teada anda, enamasti jääb kommentaar küll internetiavarustesse ringlema, kuid usun, et mõistlikemaid kommentaare võiks ka paberlehes ära trükkida. Samuti soodustaks mõistlikumat diskussiooni see, kui ka ajakirjanik kommentaariumis vahel sõna võtaks. Esiteks annaks see kommentaatoritele paremat tagasisidet ning tekitaks tunde, et nende arvamus tõesti kellelegi loeb. Teiseks on ju kommenteerijate näol tegemist suhteliselt suure hulga erinevate inimeste ning sellest johtuvalt ka erinevate arvamustega – ehk annaks ajakirjanikul ka oma tööle erinevaid mõõtmeid leida.

4.3 Vastused uurimisküsimustele

Esimeseks eesmärgiks oli välja selgitada, millised inimesed kommentaariumites kommenteerivad? Järgnevalt on ära toodud vastused uurimisküsimustele punktide kaupa:

- **Mis soost on kommenteerijad?** Sooliselt ei ole võimalik erinevusi täheldada – kommentaatorite seas on mehi ja naisi võrdselt.
- **Milline on kommentaatorite vanuseline koosseis?** Selgus, et kommentaare kirjutavad igas vanuses inimesed, kuid põhiliselt inimesed vanuses 20-44 eluaastat.
- **Millise haridustasemega kommentaatorid valdavalt on?** Kommenteerijaid on igasuguse haridustasemega kuid valdavalt on tegemist kõrgharidusega või veel lõpetamata kõrgharidusega inimestega.
- **Kui palju kasutatakse üldse internetti ja kui palju tehakse seda oma töö ajal?** Ankeetküsitlusele vastanutest kasutasid internetti rohkem kui 2 tundi päevas täpselt pooled vastanutest. 7-14 tundi nädalas kasutavad vastanutest internetti 27% . Ülejäänud 23% kasutavad internetti vähem kui 7 tundi nädalas. Seega on tegemist valdavas osas inimestega, kes väga suure osa oma päevast virtuaalkeskkonnas veedavad. Jahmatav on tulemus, et 37% inimestest veedavad rohkem kui 45 minutit oma tööpäevast isiklikel eesmärkidel interneti kasutamiseks.
- **Kas soovitakse anonüümseks jääda? Kui siis miks?** Selgus, et tegelikult ei ole kommentaatorite soov anonüümseks jääda sugugi nii suur, kui autor eeldas. Üle poole vastanutest kommenteerivad alati sama kasutajanimega ning tervelt 61% vastanutest oleksid nõus kommenteerima ka siis, kui see oleks vaid ID-kaardiga sisse logimisel võimalik. Siiski mööndi tõika, et see muudaks kommenteerimise palju keerulisemaks protsessiks ning ilmselt kommenteeritaks siis palju vähem, kuna vaeva peab rohkem nägema. Levinuimad argumendid internetis leviva anonüümsuse vastu olid: ausus – julge öelda, julge ka tunnistada oma mõtteid ei peaks kunagi häbenema; teades nime on teistel lihtsam kommentaarist aru saada; arvatakse ka, et kui anonüümsus ära kaotada, hakkaksid inimesed kindlasti oma sõnade üle tõsisemalt järele mõtlema ning põhjendamatu sõim

muutuks palju harvemaks nähtuseks. Samas kogus anonüümsus internetis ka hulgaliselt pooltargumente: kõige levinumaks põhjenduseks anonüümsuse vajalikkusele oli ausus – väidetakse, et ainult anonüümselt julgevad inimesed täit tõtt välja öelda ning ainult anonüümsest kommunikatsioonist ongi võimalik inimeste tegelikke arvamusi teada saada. Põhjuseks toodi ka hirm – ülemuse ees, kui too alluva tegelikust mõttemaailmast teadlikuks peaks saama ning ka kurjade inimeste ees, kes nime teada saades halba võivad teha. Veel toodi põhjenduseks see, et ei soovita endale nime teha või kuulsaks saada ning, et oma nime all kirjutatavad need, kes selle eest palka saavad. Autori jaoks kõige üllatavam põhjus anonüümsuse õigustamiseks on see, et autori nimi juhib tähelepanu kommentaari sisult eemale.

Teiseks proovis autor välja uurida miks kommentaariumis arvamust avaldatakse? Järgnevalt ongi ära toodud vastused uurimisküsimustele punktide kaupa:

- **Mille järgi valitakse kanal kommenteerimiseks?** Tuli välja, et kanalitruud on vaid väga vähesed kommentaatorid ning enamasti kommenteeritakse kahes või enamas kanalis. Iga kanali kohta selgus ka, miks just seda kanalit eelistatakse. Ilmnes, et väga palju sõltub kommentaaride sisu artikli sisukusest ning edasiarenduses võib sellest järeldada, et mida sisukam kanal, seda sisulisemad on ka kommentaarid. Ka kommentaatorid ise valivad kanali sageli selle põhjal, kui tihti uudiseid uuendatakse ning kui väärtuslikud need on. Kõige olulisem kriteerium kanali valikul oli seotud registreerimisega, see kas kommenteerida saavad ainult sisse loginud kasutajad või kõik, kes vähegi soovivad, tuuakse välja nii plussi kui miinusena, kuid kindlasti on see olenevalt inimesest määrava tähtsusega. Samuti tuuakse valikukriteeriumites olulisena välja teisi kommentaatoreid ja nende hulka ning „läbu“ määra lehel. Määravaks on ka see, kas kommentaarile on tagasiside võimalus või ilmuvad kõik kommentaarid ainult kronoloogilises järjekorras. Kokkuvõtteks võib öelda nii palju, et kvaliteetsele loole kirjutatakse suure tõenäosusega enamuses mõistlikud kommentaarid ning et kanali eripärad võivad kommenteerimist suurel määral mõjutada.
- **Miks üldse kommenteeritakse?** Kommenteerima ajendab inimesi eelkõige oma isiklikust sõpruskonnast suurem auditoorium. Teisalt kommenteerivad

inimesed, kes reaalses elus tõrjutud või muidu sotsiaalselt väheaktiivsed on. Samuti on inimesi, kes võtavad kommenteerimist võimalusena oma mõtted selgeks mõelda või muidu targemaks saada. On ka neid, kes autori vigu parandavad ning arvavad, et kommenteerimisel on jõud asju õiges suunas juhtida. Loomulikult leidub ka inimesi, kes lihtsalt igavusest kommenteerivad või internetis oma viha välja valamas käivad, seega kasutavad kommenteerimist pingete maandamiseks.

- **Miks on kommentaariumites valdavalt negatiivne õhkkond?** Põhjenduseks toodi valdavalt negatiivse tooniga artiklid, mida positiivselt väga raske kommenteerida oleks, siin kehtib loogika, et ega headest asjadest ju eriti rääkida armastata, ikka ainult halbadest. Samuti toodi põhjuseks pettumus Eesti hetkeseisus ning selles süüdi olevates avaliku elu tegelastes ning ka ajakirjanikes. Samuti toodi välja, et kommenteerivadki vaid inimesed, kel endal elus väga hästi ei lähe ning siis käiakse kommentaariumis oma viha välja valamas. Viimasena tõsteti esile (ilmselt seoses hiljutiste valimistega), et osalt on negatiivsetes kommentaarides süüdi ka parteilised kommenteerijad, kes erinevate varjunimede all oma konkurente maha teevad.
- **Kas kommentaatorid ise peavad meelesid kommentaariumis negatiivseks?** Kommentaatorid ise leidsid valdavalt, et kommentaariumites on tõesti valdavalt negatiivne õhkkond, tervelt 80% vastanutest pidas õhkkonda negatiivseks.

4.4 Metoodika kriitika ja võimalikud edasiarendused

Kõik uurimisküsimused said küll vastuse, kuid kindlasti oleks antud teemal võimalik ka palju põhjalikumaid uurimusi läbi viia. Delfis avaldatud artikkel sai palju tagasisidet kommentaaride näol, mida analüüsida ning seda ka tehti, kuid objektiivsuse huvides oleks võinud paluda mitmel üksteisest sõltumatul inimesel need sisu kaupa erinevatesse gruppidesse jagada, see oleks uurimusele kindlasti kaalu juurde andnud. Samuti ei saa Delfis avaldatud artiklite kommentaaride järgi kommentaatoreid üldises plaanis analüüsida vaid tegelikult saab teha järeldusi vaid Delfis kommenteerivate inimeste kohta. Kui teemaga edasi minna, siis tuleks kindlasti artikkel ka teiste kanalite lugejatele avaldada ning sama metoodikaga ilmunud kommentaare analüüsida.

Kuigi ankeetküsitlusele vastasid erinevate kanalite kommentaatorid oli tulemus siiski tugevalt Eesti Päevalehe kommentaatorite poole kallutatud, kuna palve ankeeti täita ilmus vaid sel lehel. Kui tahta ilmekamat ülevaadet kommentaatoritest tuleks avaldada see veel teistel lehtedel ning kindlasti ka valimit suurendada.

Samuti oleks võinud ankeedis valikvastustega küsimustes kohati rohkem vastusevariante ette anda, kuid enne selle kokkuvõtete tegemist ei osanud kahjuks kõiki aspekte arvesse võtta. Suureks süüdlaseks siin on autori kogenematus.

Edasiarendusena tuleks kindlasti samal teemal siiski ka süvaintervjuud läbi viia, kuid kindlasti peab valimis olema vähemalt 10 põhjalikku intervjuud, kuna uurimus näitab, et kommentaatorite arvamus iseenda ja oma tegevuse kohta varieerub äärmusest äärmusesse ning paari intervjuu põhjal saaksid tehtavad üldistused ilmselt valed.

Teise variandina edasiarenduseks pakuks autor välja anonüümsusega seotud aspektide uuringu palju suurema valimi abil, näiteks samuti ankeetküsitlust või erinevatel veebilehtedel gallupeid kasutades.

KOKKUVÕTE

Käesolev bakalaureusetöö keskendus kommentaatoritele ja kommenteerimisele Eesti veebikeskkonnas. Tööd kirjutama ajendasid seminaritöö valmimise käigus tekkinud küsimused, millele ise vastust leida oli selgelt ilmvõimatu. Käesolev bakalaureusetöö uuriv osa koosneb kahest uurimusest.

Esiteks kirjutas autor seminaritööd kokkuvõtva kergelt provotseeriva artikli Delfis, teiseks koostas ankeetküsitluse, mis asetses 6 päeva jooksul (3-8 aprill, 2007) Eesti Päevaleht Online lehel pealkirjaga „Analüüsi oma kommenteerimisharjumusi“.

Algselt oli plaanis otsida kontakt kommentaatoritega süvaintervjuude läbi viimiseks, kuid uurimuse käigus selgus, et kommenteerijate seas on väga palju erinevaid inimesi täiesti erinevate arvamustega ning paari süvaintervjuu kaudu ei saaks uurimustulemusi laiemale rühmale üle kanda. Kontaktid kommentaatoritega on igal juhul olemas ning neid on võimalik tulevases uurimustöös kasutada.

Uurimusest selgus, et kõige enam kommenteerivad kõrgharitud või lõpetamata kõrgharidusega inimesed vanuses 20-44. Mehed ja naised kommenteerivad sama palju.

Kommenteerima ajendab inimesi põhiliselt sõpruskonnast suurem auditoorium. Samuti kommenteerivad reaalelus sotsiaalselt mitteaktiivsed inimesed gruppi kuulumise tunde saavutamiseks. Võimalust kommenteerimiseks kasutatakse ka oma mõtete selgeks mõtlemiseks ja muidugi lihtsalt viha välja valamiseks.

Selgus, et tegelikult ei ole soov anonüümseks jääda sugugi nii suur, kui kommentaariumite üldisest foonist paistab. Tegelikuses oleks vähemalt antud uurimuse valimist tervelt 61% nõus kommenteerima ka juhul, kui see vaid ID-kaardiga sisse logides võimalik oleks, samuti arvati, et põhjendamatu sõim internetis kaoks siis suures osas ära.

Kanalite kohalt selgus, et vaid ühes kommentaariumis sõna võtjaid on väga vähe, enamasti kommenteeritakse ikka mitmel pool korraga. Samas toodi välja palju argumente, miks üht või teist kanalit eelistada. Tähtsaimaks peeti kanali valikul

uudiste väärtuslikkust, kommentaatorite hulka ning sisse logimise kohustust/võimalust. Samuti toodi välja Eesti Päevalehe puhul kommenteerimist soodustavaks teguriks, et vastata saab konkreetsele kommentaarile, mitte ei ole kõik kommentaarid ainult kronoloogilises järjestuses ära toodud.

Valdavalt negatiivset õhkkonda kommentaariumites põhjendati valdavalt sellega, et negatiivseid juhtumisi, millest kirjutatakse negatiivseid artikleid on ka väga raske positiivselt kommenteerida. Veel põhjendatakse lohkavat negatiivsust pettumusega Eesti hetkeseisus ning sellega, et kommenteerivad vaid inimesed kellel endal elus väga hästi läinud ei ole. Samuti arvatakse, et parteid teevad üksteist internetis maha.

Käesolev bakalaureusetöö leidis esitatud uurimisküsimustele vastused, kuid ainest edasisteks uuringuteks on küllaga. Ühe variandina võib edaspidi läbi viia süvaintervjuud kommentaatoritega samadel teemadel. Teise võimalusena näeb autor võimalust anonüümsuse uurimiseks suurema valimi kaudu.

SUMMARY

Which people express their opinion in commentary room and why

The goal of this Bachelor's thesis was to examine public commentary rooms and people who write comments.

Author tried to find answers to following research questions:

- 1) Who are the people that post comments? (Are there any gender differences? How old are the people who post comments? In which educational level are they? How much is internet used and how much in working time? Do people prefer to remain anonymous? If they do then why?)
- 2) Why do people express their opinion in commentary room? (How is the channel being chosen? What are the reasons for writing comments? Why is the atmosphere in commentary room mostly negative? Do people who write comments find it negative?)

In this study two methods were being used:

- 1) author wrote provocative article, which was published in Delfi. In the end of the article author asked three questions: Why are comments mostly negative? Why is internet a good place to express ones opinion? Why people want to stay anonymous? Article gained 227 comments and many answers to the questions asked.
- 2) second questionnaire „Analyze your commenting habits“ was on online news site Eesti Päevaleht Online for 6 days. 180 people answered this questionnaire.

The results showed that commentators are most often highly educated people in the age of 20-44 years. There is no difference between male and female commentators – both genders comment equally.

Most important reason for commentating is big audience. Other reasons are feel of social belonging, possibility to clear ones own thoughts and show their disappointment in world and life using online environment.

This study showed that being anonymous is not as important as author thought. Over 60% of people would post comments under their real name.

People who post comments mostly do this in several channels, but there are many reasons why to prefer one or another channel. Important are newsworthiness, amount of other commentators and obligation to register oneself before posting comments.

There is negative atmosphere in commentary rooms because there are often more negative articles and it is difficult to give positive responses to negative things, the questionnaire showed. Another reason is that people are not happy with Estonia today and that only people who are not happy with their lives post comments.

One possibility to expand this research is to make interviews with commentators. Another possible way is to study aspects of anonymity in larger group.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Catherine M. Ridings, David Gefen (2004) Virtual Community Attraction: Why People Hang Out Online, Journal Of Computer-Mediated Communication, http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue1/ridings_gefen.html (viimati vaadatud: aprill, 2007)
2. Matei, Sorin Adam (2005) A Sounding Board For The Self: Virtual Community As Ideology, Journal Of Technical Writing & Communication; 35, 345-365
3. <http://www.guardian.co.uk> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
4. <http://groups.google.com> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
5. <http://jobbankusa.com/newsgrou.html> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
6. <http://www.thesun.co.uk/portal/site/mysun/menuitem.16be892ae5a13bfd6f1337beace4cff8> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
7. <http://p067.ezboard.com/bdenverpostnews> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
8. <http://www.stuttgarterzeitung.de/stz/page/detail.php/1311296> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
9. <http://verinepastakas.blogspot.com> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
10. www.kodutud.com (viimati vaadatud: aprill, 2007)
11. <http://foorum.usk.ee> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
12. <http://www.fantaasia.ee/foorum> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
13. www.elfikelder.eu (viimati vaadatud: märts, 2007)
14. www.msn.com (viimati vaadatud: aprill, 2007)
15. <http://www.yahhoo.com> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
16. <http://www.valimised.ee> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
17. <http://www.raekodanik.ee> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
18. http://www.ega.ee/public/RaivoUukkivi_Kodanike_kaasam_koh_omaval.ppt#6 (viimati vaadatud: aprill, 2007)
19. <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=633949> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
20. http://www.epl.ee/?lk_id=1000 (viimati vaadatud: aprill, 2007)
21. Scott, Craig R (2004) Benefits and Drawbacks of Anonymous Online Communication: Legal Challenges and Communicative Recommendations. University of Texas, Austin
22. Wise, K; Hamman, B; Thorson, K (2006) Moderation, Response Rate, And Message Interactivity: Features Of Online Communities And Their Effects On Intent To Participate, Journal Of Computer-Mediated Communication, 12, 24-41
23. Raig, K (2007) Postimehe, Eesti Päevalehe ning Delfi kommentaariumite ja kommentaatorite võrdlus Hollandi suursaadiku lahkumise skandaali näitel, Tartu Ülikool, Tartu
24. Engebretsen, M. 2006. Writing for the Web: An Introduction to Online Journalism. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
25. Lepa, M (2006) Tutvumine kommentaatoriga: <http://www.delfi.ee/archive/article.php?id=14507808&categoryID=9738762&date=1165549846> (viimati vaadatud: märts, 2007)

26. Belobrotsev, V (2005) Kommentaarid ahju! <http://www.epl.ee/?artikkel=304670> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
27. Tarand, K (2005) Need neetud kommentaarid: <http://www.epl.ee/artikkel/304335> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
28. Raig, K (2007) Kommenteerimine – kellele, milleks? <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/arvamus/article.php?id=15491421&categoryID=9738762> (viimati vaadatud: aprill, 2007)
29. Kalmus, V; Lauristin, M; Pruulmann-Vengerfeldt, P (2004) Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse *Mina. Maailm. Meedia* tulemustest. Tartu Ülikooli Kirjastus
30. Erelt, T; Leemets, T; Mäearu, S; Raadik, M (2001) Eesti keele sõnaraamat; Eesti Keele Sihtasutus

Kadri Raig: Kommenteerimine — kellele, miks?

Suur kära leimiseaduse ja sõnavabaduse piiramise ümber internetis on juba mõnda aega vaikinud — siinkohal tahaksin Delfi lugejaid ärgitada taas just sel teemal mõtlema. Küsimus pole mitte niivõrd selles, kuidas kommentaatorist kõrgemad jõud lihtsate inimeste lihtsat rõõmu — piiramatut kommenteerimisvõimalust — reguleerida püüavad, vaid pigem selles, miks me üldse kommenteerime.

Lihtsa vaatluse tulemusena selgub, et suur osa kommentaare on olenemata teemast üsna sarnase sisuga — kõik on halvasti, kõik poliitikud ja muidu tuntud inimesed teevad ka kõike halvasti ning vaevalt, et asi tulevikuski paremaks muutub. Kui kommentaator artikli autoriga isegi nõus on, siis leitakse enamasti siiski ajend negatiivsuse väljendamiseks — sõimatakse näiteks eespoolset kommenteerijat või hoopis mingit kolmandat asja, mis artikli ja eelnevate kommentaaridega sugugi ei haaku.

Minu uurimus näitab, et Delfis leidub sisulisi kommentaare — selliseid, kus kommentaator artiklile mingit lisaväärtust annab: küsib asjalikke küsimusi, täiendab lugu omapoolsete faktide või muu teabega, analüüsib teemat pisut sügavamalt — vaid ~ 21%. Ülejäänud kommentaarid koosnevad peamiselt põhjendamata sõimust ning näitavad selgesti, et kommentaator on ainult pealkirja lugenud ning oma kommentaari teemast täiesti mööda kirjutanud.

Analüüsisin ka seda, kas kommentaarium on oma arvamuse avaldamise koht või pigem kommentaatorite kommunikatsioonivahend. Tulemuseks see, et ~ 40% kommentaaridest on kirjutatud vastuseks kellegi teise kommentaarile. Ülejäänud on iseseisvad kommentaarid, mille autoril paistab teiste arvamusest ükskõik olevat ning kes tahavad eelkõige lihtsalt oma arvamuse välja öelda.

Veel käsitlesin kommentaaride keelt. Korrektset kirjakeelt leidsin vaid ~ 60%

kommentaaries. Oluline on märkida, et mõne tähe puudumist või muid ilmselgeid trükivigu ma vigadeks ei lugenudki.

Lahendamata küsimusteks jäävad ikkagi:

1. Miks on enamik kommentaare nii tignedad, negatiivsed, täis vihkamist kõige ja kõigi vastu? Kas tõesti on inimesed nii masenduses, nagu internetist paistab, või ongi kommentaarium eelkõige auru väljalaskmise koht? Võib-olla kirjutavad enamiku kommentaare hoopis riigiametnikud, kellel tööl midagi muud teha ei ole?

2. Miks üldse peaks keegi oma arvamust internetis avaldama? Kas poleks mõistlikum koos sõpradega välja minna ja maailma asjad silmast silma selgeks rääkida — ning jätta internet negatiivse pahnaga risustamata? Või on sõprusringkonnast suurem auditoorium sedavõrd ahvatlev?

3. Samuti jääb küsimuseks see, miks soovitakse kommenteerides anonüümseks jääda — kui juba midagi öelda tahetakse, siis miks mitte otse? Miks tahetakse vabadust öelda kõike, mis vähegi pähe tuleb, ent keeldutakse oma sõnade eest vastutamast?

Kõigil Delfi kommentaatoritel, kes on nõus mind mu töös aitama, palun võtta ühendust meiliaadressil A31482@ut.ee.

Lisa 2

Ankeetküsitlus

Eestlaste internetikasutus ning kommenteerimisharjumused

Teie ees olev küsimustik on koostatud uurimaks eestlaste internetitarbimist ning kommenteerimisharjumusi. Küsimustiku täitmine võtab aega vaid mõne minuti ning ei nõua mingeid eelteadmisi - siin ei ole olemas õigeid ega valesid vastuseid. Oleksin tänulik, kui leiaksite aega vastata!

Esimesed 3 küsimust on suunatud inimestele, kes tööl käivad. Kui käite veel koolis või mingil muul põhjusel hetkel ei ööta, siis suunduge palun kohe küsimuse nr 4 juurde. Tänan!

Kas Teie töö eeldab arvuti kasutamist?	Jah Ei
Kui suure osa oma tööajast veedate kasutades internetti isiklikel eesmärkidel?	Vähem kui 15 minutit päevas 15-45 minutit päevas 45 minutit – 2 tundi päevas Rohkem kui 2 tundi päevas
Millistel põhjustel Te töö ajal isiklikel eesmärkidel internetti kasutate?	Pea puhkamiseks tööst? Uut ülesannet oodates Igavusest Sest see on põnevam kui töö tegemine Muu
Kui palju aega veedate keskmiselt internetis?	Kuni 1 tund nädalas 1-6 tundi nädalas 7-14 tundi nädalas Rohkem kui 2 tundi päevas
Kas olete regulaarne internetikommentaator?	Ei ole kunagi kommenteerinud Olen kunagi kommenteerinud küll, aga mitte regulaarselt Jah – kommenteerin vähemalt korra kuus Jah – kommenteerin rohkem kui korra kuus Jah – kommenteerin iga nädal

	Jah – kommenteerin rohkem kui korra nädalas
Milistel teemadel tavaliselt kommenteerite kirjutate?	Eesti uudised Välismaa uudised Poliitika Majandus Meelelahutus Muu
Millistes kanalites Te tavaliselt kommenteerite?	Eesti Päevaleht Online Postimees Online SL Õhtuleht Online Delfi Muu
Palun põhjendage lühidalt, miks Te just selles/nendes kanalites kommenteerite!	
Kas tunnete nimepidi ka teisi kommentaatoreid?	Jah Ei
Kas kommenteerite alati ühe ja sama kasutajanimega?	Jah Ei
Kas Teie jaoks on tähtis alati sama kasutajanime alt kirjutada?	Jah Ei
Palun põhjendage lühidalt oma vastust eelmisele küsimusele!	
Kas kommenteeriks te ka siis, kui see oleks võimalik vaid oma õige nime all, näiteks ID-kaardiga sisse logides vms?	Jah Ei
Palun põhjendage lühidalt oma vastust eelmisele küsimusele!	
Kas kommenteerite tavaliselt:	Pealkirja Artiklit Eelnevaid kommentaare Muud
Millise hoiakuga ühiskonna suhtes on Teie arvates keskmine Eesti kommentaator?	Positiivse Neutraalse Negatiivse
Teie vanus	

Sugu	Naine Mees
Haridustase	Algharidus Põhiharidus Keskharidus Keskeriharidus Lõpetamata kõrgharidus Kõrgharidus
Kas oleksite nõus osalema ka intervjuus samal teemal? Juhul kui jah, siis palun sisestage siia oma e-maili aadress, et saaksin Teiega ühendust võtta!	

Käesolev küsitlus on anonüümne ning selle tulemused kuuluvad kasutamisele ainult autori poolt koostatavas uurimuses!